

ISSN

0463-6309

Sietai

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1983

5

rugšėjis
spalis

TURINYS

K.V. Pikturna	Moterų teisės Palestinoje Kristaus laikais	4
J. Degutytė	Kasdieninė viltis; Vakaro malda (eil.)	6
L. Pranckevičiūtė	Vėžliukas rėplioja	7
D. Sadūnaitė	Eilėraštis	13
B. Šimkienė	Lietuvių virtuvė	14
• Knygos	Pr. Naujokaitis — Dar viena nauja išėivijos rašytoja	17
	B.M. — Anatolijaus Kairio “Kelionė į Vilnių” . . .	18
	J. Prunskis — Lietuvių ekskursija artimuose rytuose	19
• Moterys pasaulyje		23
• Lietuvoje		24
• Sveikata	A. Vaisiūnienė — Vaistažolės	25
• Šeiminių kampelis	Veda L. Murauskienė	26
• Madų ir grožio pasaulis		28
• Atsiųsta paminėti		30

ILIUSTRACIJOS

M.B. Stankūnienė	Bulviakasis	3
M.B. Stankūnienė	Antkapis, IV a.	4
M.B. Stankūnienė	Antkapis, IV a.	5
A. Tarabilda	Iliustracija	6
M. Tubelytė	Gėlės	8
M. Tubelytė	Mergaitė	11
V. Čiarniauskaitė	Iliustracija	14
E. Jurėnas	Šeiminkė	16

“MOTERIS” LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1983 m. Nr. 5 (155)

NORA KULPAVIČIENĖ — redaktorė

S. GIRDAUSKIENĖ — lituanistė, Z. DIDŽBALIENĖ — korektorė

L. MURAUSKIENĖ — skyriaus vedėja

B. PABEDINSKIENĖ — administratorė, R. STABAČINSKIENĖ — ekspeditorė

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada

Spaudė Litho-Art Limited, 971 College St., Toronto, Ont. M6H 1A6

Prenumerata metams \$10.00, garbės prenumerata \$15.00, vieno numerio kaina — \$1.75

Viršelis — lietuviškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

“MOTERIS” Lithuanian Women’s Magazine. 1983 m. Nr. 5 (155)

Printed by Litho-Art Limited in Toronto, Ont.

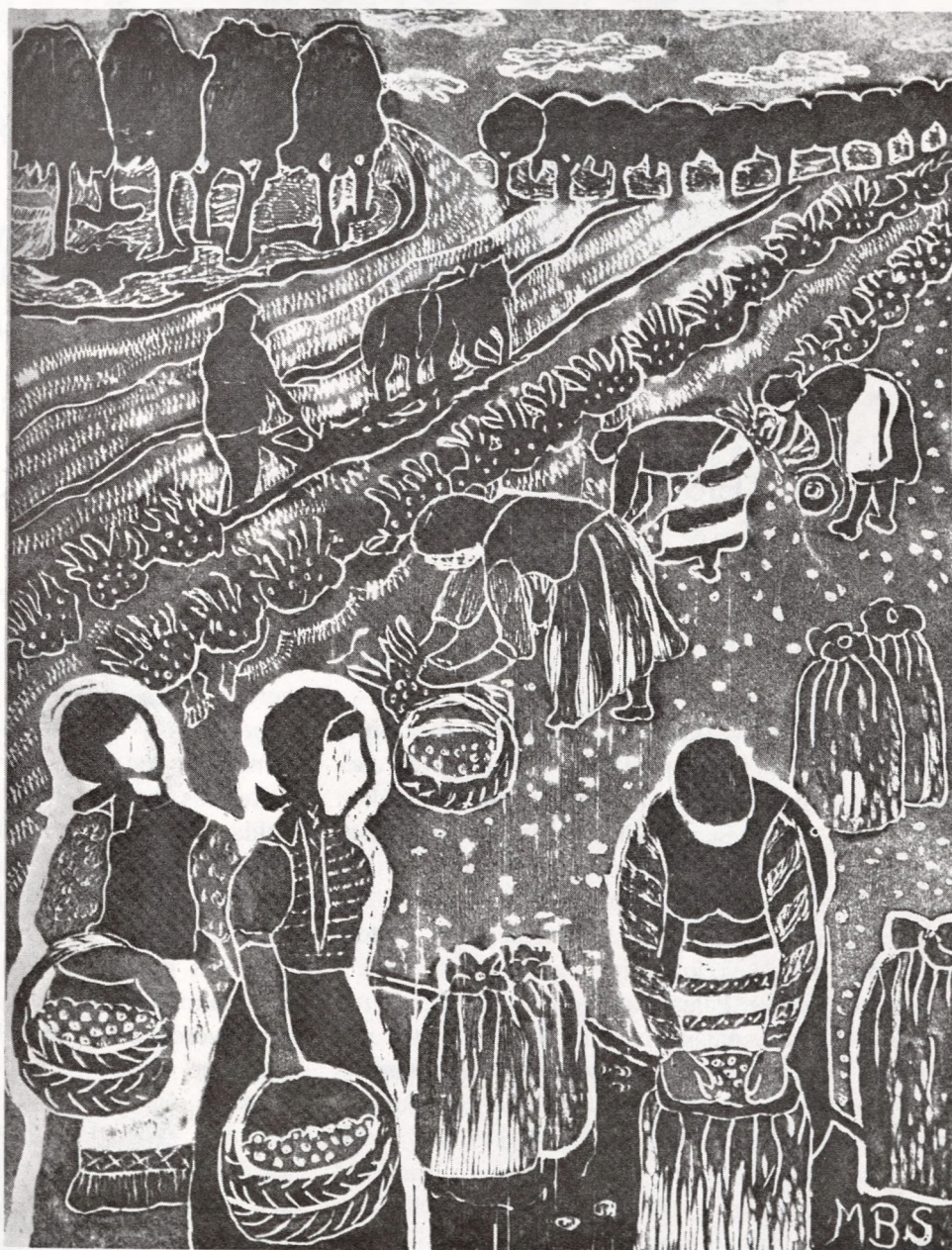

moteris

1983

5 (155)

RUDUO
LIETUVOJE

BULVIAKASIS
M.B. STANKŪNIENĖ

KRISTUS PAGYDO SERGANČIĄ MOTERĮ JULIA LATRONILLA ANTKAPIS, IV a.

MOTERŲ TEISĖS PALESTINOJE KRISTAUS LAIKAIS

K.V. PIKTURNA

Moteris yra Dievo kūrybos simfonijoje paskutinis akordas, kūrinijos vainikas. Tačiau moters gyvenimas žemėje nebuvo lengvas, nors visi pripažino jos didingumą. Tiesa, buvo laikai, kada amžių slinkyje moteris buvo šeimos galva, matriachato periode moteris viską tvarkė. Po to įsiviešpatavo patriarchatas, vyrai viską suėmė į savo rankas. Nuo to pasikeitė ir moters gyvenimas, pasunkėjo jos dalia.

Kristaus laikais Palestinoje moterų padėtis buvo nelengva. Tiesa, Senajame Įstatyme yra minimos kelios moters herojės, tačiau jos nepakeitė moterų vaidmens gyvenime. Moteris iš religinio gyvenimo buvo išjungta. Rabinai draudė moterim sinagogoje skaityti Torah (šventąjį Raštą). Pirmajame šimtmetyje (p.k.) rabinas Elizaras rašė: “Torah žodžiai veikiau turėtų būti sudeginti, kaip patekti į moterų rankas”, arba — “kas

moko Torah savo dukterį, tai lyg mokytų nedorų pageidimų.”

Ne tik religiniame, bet ir kasdieniniame gyvenime moterų teisės buvo suvaržytos. Jos nebuvo įpaprėigos, kaip ir maži vaikai, kalbėti maldas. Talmude (įstatymų rinkinys) yra pasakyta: “Tebūna prakeiktas žmogus, kuris užleistų savo vietą kalbėti maldas žmonai ar vaikams.” Žydų kasdieninėje maldoje buvo trys padėkos: “Tebūna pagarbintas Dievas, kad manęs nesukūrė pagoniu, nepadarė manęs neišmanėliu ir leido gimti vyru.” Žydai neleido moterims dalyvauti viešose maldose. Šeimoje ir visuomeniniame gyvenime moteris buvo laikoma menkaverčiu sutvėrimu. Šv. Rašto tyrinėtojas P. Ketter rašo, kad anais laikais rabinui buvo pažeminimas ir peiktinas elgesys viešoje vietoje kalbėti su moterim. Iš tų laikų žydai turi posakį: “Su moterim daug nekalbėk!” Moterims taip pat nebuvo leidžiama teismuose būti liudininke. Jų liudijimas buvo laikomas bevertis.

Kristaus laikų filosofas Filon rašo, kad mergaitėms buvo draudžiama peržengti vyro kambario slenkstį. Žydų moterų gyvenimas šeimoje beveik išimtinai ribojosi vaikų gimdymu ir jų auginimu. Šeimoje tėvas globojo mergaitę, vyras — žmoną, o našlę turėjo prižiūrėti mirusiojo vyro brolis. Vyrams buvo lengva gauti ir skyrybas: reikėjo tik parašyti atleidimo raštą, moteris skyrybų reikalauti negalėjo. Taigi moterų padėtis buvo beveik apverktinoje padėtyje. Ir tokiose moters nuvertinimo nuotaikose Kristus pradėjo skelbti evangeliją — gerąją naujieną. Jo naujasis mokslas buvo visai priešingas to laiko dvasiai ir papročiam, kur moteris buvo nužeminta ir nuasmeninta. Jis pradėjo mokyti religijos tiesų visus: moteris ir vyrus. Šv. Lukas evangelijoje rašė: “Jėzus keliavo per miestus ir kaimus, mokydamas ir skelbdamas gerąją naujieną apie Dievo karalystę. Su Juo buvo dvylika apaštalų ir kelios moterys: Marija Magdaliotė, Erodo prievaizdo žmona Joana, Zuzana ir dar kelios, kurios jiems patarnaudavo” (8, 1-3) Taip pat rašoma, kaip fariziejaus Simono namuose žinoma nusidėjėlė prisiartinė prie Kristaus, verkdamas plovė kojas, šluostė savo plaukais, bučiavo ir tepė brangiais tepalais (7, 36-38). Fariziejai labai piktinosi tuo elgesiu, Kristus gi, atsigręžęs į tą moterį, tarė: “Atleidžiamos tau tavo nuodėmės. Tavo tikėjimas išgelbėjo tave. Eik sau rami.” Evangelijoje

rašoma ir apie kitą įvykį, kur beteisė moteris laikoma tik vyro žaisliuku. Fariziejai ir Šv. Rašto žinovai atvedė pas Kristų svetimaujančią moterį. Pagal įstatymus tokią moterį reikėjo užmušti. Skundėjai pasmerkė moterį, bet nesmerkė vyro, kuris lygiai taip pat nusidėjo. Kristus pasakė, teisindamas moterį: “Tegul meta akmenį pirmas, kuris yra be nuodėmės”. Net ir apaštalai stebėjosi, kad jų Mokytojas viešai kalbasi su moterim. Anuo metu vyko ginčai, kur dera viešai garbinti Dievą. Žydai įrodinėjo, kad tokia vieta yra tik Jeruzalėje, kur buvo pastatyta šventovė. Samarijiečiai aukas Dievui aukoję Samarijoje, į Jeruzalę jie nebuvo įleidžiami. Kristus, sutikęs samarijietę moterį prie Jokūbo šulinio, aiškino jai apie vidinį “tiesoje ir dvasioje” ir tikrąjį Dievo garbinimą. Todėl visi ir stebėjosi, kaip buvo galima kalbėti su moterim ir dar samarijiete. Kristus moterų nevengė, bet priešingai — jas globojo ir užtarė.

Palestinoje vedusiųjų gyvenime nebuvo taikomos tos pačios moralinės normos vyrams ir moterims. Vyras galėjo moterį išvaryti, to negalėjo padaryti moteris. Fariziejai klausė, dėl kokios priežasties vyrui leidžiama išvaryti moterį? Kristus jiems atsakė: “Kas atleidžia žmoną ir veda kitą, tas svetimauja” (Mt: 19, 9). Jis nurodė, kad vedusiųjų gyvenime yra lygios teisės ir lygios pareigos vyrams ir moterims. Iš Kristaus elgesio matome, kad moters paskirtis nėra vien tik atlikti namų ruošos darbus. Evangelijoje (Luk: 10,41) minima, kad Lozoriaus šeimoje Morta ruošė valgį, o Marija M. sėdėjo prie Kristaus kojų ir klausė pamokymų. Morta širdo ir prašė, kad ir Marija M. ateitų pagelbėti ruošti valgį. Kristus jai atsakė: “Morta, tu rūpiniesi daugeliu dalykų, o reikia tik vieno. Marija pasirinko geriausią dalį, kuri nebus iš jos atimta.” Tuo pabrėždamas, kad moteris turi teisę ir į dvasinį gyvenimą.

Evangelijoje galima matyti ir daugiau pavyzdžių, kurie prieštaravo to laiko Palestinos gyvenimo papročiam. Pagal žydų nuostatus prisilietimas prie lavono sutepdavo žmogų, tačiau Kristus nepaisė ritualinių įstatymų. Jis savo prisilietimu iš mirusių prikėlė sinagogos vyresniojo dukterį; pasigailėdamas našlės, prikėlė sūnų; pasigailėdamas Mortos ir Marijos M., prikėlė jų brolių Lozorijų.

Kristus gynė moterų teises, todėl jos sekė Jį: jos lydėjo į Kalvarijos kalną, jos šluostė kruviną veidą, jos rūpinosi palaidojimu. Prisikėlęs Kristus pirmiausia pasirodė moterims. Nenuostabu, kad moterys daugiau už vyrus garbina Išganytoją. Moterys yra vertos pagarbos. Ch. N. Bovee yra pasakęs: “Po Dievo mes privalome būti dėkingi moteriai: pirmiausia už pačią gyvybę, o antra — už tai, kad ji tą gyvybę padaro vertingą.”

JULIA LATRONILLA ANTKAPIS, IV a.

* *

Būk žodis ant lūpų.
Būk ašara žody.
Kaip, žeme, tavo mums
Nuo mūsų užstoti?

Būk mūsų žvaigždė
Per įskaudusių naktį.
(Nemokam atrasti,
o bijom netekti).

Kaip protėviams mūsų —
Mums širdį sušildyk.
Vaikams tarsi rugį
Augink žalią viltį.

Ir duok paukščiui medį
O rasą duok — žolei.
Per nežinią veski
Upelį kaip brolių.

(Kokiam keršto dievui
į delnus nupuolėm?).
Būk duona kasdienė —
Ir amžinas guolis.

KASDIENINĖ VILTIS

Ilgus šimtmečius
aš čiaėjau
per lietu ir pūgą.
Basa ir vyžota.
Čia sodinau obelį
ir auginau rugį.
Čia mano pėdos —
šitame rugių lauke.
(Tegu šis pilkas
vėjuotas dangus
pasilieka man vydžiuose).
Čia kūrenau ugnį ir kepiu duoną.
Mokiausi laisvės iš paukščių
gerumo — iš medžių.

Sunkiai nešu
neišgiedotas prosenių giesmes,
neišsakytas motinų raudas.
Sunkiai rešu
brolių ir seserų neištartus žodžius,
vaikų — dar negimusių! — klausimus.

Tokia tamsi gruodžio naktis,
kad regiu tavo verkiančią širdį . . .

LEONĖ PRANCKEVIČIŪTĖ

Sėdžiu savo darbovietėje — įstaigoje ir rašau mašinėlė. Užpakaly išgirstu sekretoriaus balsą:

— Susipažinkit su nauja tarnautoja.

Atsisuku ir susitinku pilkų akių žvilgsnį, kurio savininkė yra augšta, liekna mergina. Nusišypsom viena kitai, persimetam keleta mandagumo žodelių. Stebiu ją, einančią susipažinti su kitomis tarnautojomis. Jos veidas yra nepaprastai gražų, taisyklingų bruožų, tačiau visa tai, sakyčiau, neigiamai nustelbia akys, degančios keista ugnimi, lyg beviltišku liūdesiu ar žiauria neapykanta.

Pasodina ją toliau nuo manęs, užpakaly. Retkarčiais atsigręžtu — pasižiūrim viena į kitą. Jos akys man kažką primena . . . Pasąmonėj žinau, kad panašios išraiškos akis mačiau kažkada, kažkur . . . tokias pat dideles, išplėstomis, nejudriomis akių lėlutėmis.

* * *

Pietų metu atsisėdu valgomajam taip, kad galėčiau ją stebėti, ir nuduodu skaitančią knygą. Kartais žvilgtelįu į ją ir jaučiu, kad štai tik truputį daugiau “pavarčius” savo smegenis prisiminsiu, kur ir kada tokias pat keistas akis mačiau.

Staiga ji atsikelia ir, atėjus prie mano stalo, atsisėda prieš mane.

— Ar galiu čia prisėsti? — paklausia ji beveik įsakomu tonu.

— Labai malonu, prašau . . . — nors ir kiek nustebus, bet nuoširdžiai nudžiugus atsakau.

— Darbo metu stebėjau jus. Jūs užsienietė! Jūsų akcentas išduoda, be to — veido bruožai.

Gūžteliu pečiais.

— Užsieniečiai man įdomūs.

— Ačiū. Šitokius žodžius mes labai retai išgirstam iš tikrų australų.

— Aš esu tikra australė! Palaukit, ką gi reiškia pasakymas: “tikras australas”? Pirma — gimė čia; antra — jo protėviai atvyko į šį penktąjį pasaulio žemyną apkaltinti įvairiais kriminaliniais nusikaltimais, nežiūrint ar jie juos įvykdė, ar ne; trečia — tikras baltasis australas yra įvairiausių tautybių mišinys. Taip, aš ir esu tikra australė. Mano probubutė buvo kalinė airė, patekus į kalėjimą penkiolikos metų amžiaus,

kartu su savo motina, nes jos motina buvo kaimynų apskūsta nešvankiai išsireiškus apie Anglijos karalienę. Mano probubutė ištekojo už škoto. Jų dukra, mano senelė, ištekojo už prancūzo, kurio motina buvo tikra prancūzė, o tėvas Prancūzijos žydas; jų duktė — mano motina, ištekojo už mano tėvo, gimusio čia; jo tėvas buvo norvegas, o motina vokiečių . . .

Visa tai vienu ypu išsakyti, ji pradeda juoktis tyliai, tarsis minkštu juoku.

Mintyse lyginu ją su viena kuria tautybe. Visa jos išorė daugiau germaniška, negu žydiška, prancūziška ar airiška . . .

— O kokios jūs tautybės? — paklausia ji.

— Lietuvė.

— Ji pakelia akis į viršų ir kurį laiką įtemptai galvoja, paskui pradeda pasakoti apie kryžiuočių ir kalavijuočių kovas su lietuviais, apie kunigaikštį Vytautą.

Nustebus paklausiu, iš kur taip gerai žino.

— Studijuoju istoriją . . . Studijavau universitete. Domiuos istoriją, bendrai praeitimi . . . Labai daug skaitau, daug galvoju.

Jos atsakyme daug kas nedasakytą, slepiama.

— Taip pat domiuos įvairiomis religijomis, ypatingai senovės. Senovės lietuvių religija buvo graži — jie negarbino jokių stabų, tikėjo tik į gamtą. Tikrai augštos dvasinės kultūros žmonės galėjo sukurti tokią prasmingą religiją. Papasakokit man apie juos daugiau.

Išgirdus iš svetimtautės tokį atsiliepimą apie savo protėvius, atgyju ir pasakoju apie juos iki skambutis nutraukia.

Pradėjus dirbti, ji staiga pribėga prie manęs ir paklausia:

— Ar jūs vis dar tebejaucat savy karingai nusiteikusią senovės lietuvių dvasią? Ar dažnai jums užaina noras pilti verdančią dervą priešams ant galvų, belipantiems pilies sienomis?

Tuoju pat suvokiu paslėptą humorą ir atsakau labai rimtai:

— Tas būdo bruožas many, deja, dar labai gajus . . .

— Tuo atžvilgiu aš irgi tikčiau į senovės lietuvių moterų tarpą, — sušnibžda ji ir nueina juokdamasi.

Trumpai padirbėjus vėl pribėga ir paklausia:

— Koks tavo vardas?

— Leonė.

— Mano Diana, būkim draugės — vadinkimės vardais.

— Gerai.

Jos akyse sužvilga šilta ugnelė.

* * *

Kiekvieną rytą kuo anksčiau išskubu į įstaigą. Manys atsiranda neišaiškinama baimė, kad štai galiu prarasti tokią įdomią draugę. Ji taip pat nekantraudama laukia manęs . . . Mūsų kalbos neišsejamios. Norėčiau daug ko ją klausinėti, nes yra kažkas paslėpto įvairiuose jos nedasakymuose apie studijas universitete, privačiam gyvenime, tačiau instinkto jausmas neleidžia man būti smalsiai.

Vieną rytą randu ją, kaip paprastai, sėdinčią prie savo stalo, bet be įprastinės šypsenos, niūriu veidu. Į mano pasveikinimą nieko neatsako.

— Diana, kas atsitiko?

Ji ilgai nieko neatsako intensyviai žiūrėdama į mane. Man pasidaro nejauku nuo jos nejudraus, tarsi pikto žvilgsnio. Vėl prisimenu klausimą, kankinusį mane pradžioje, tik ką su ja susipažinus: kur ir kada mačiau lygiai tokią pat akių išraišką. Bežiūrėdama į ją, pajuntu savy keistą drebulį, lyg baimę . . . Jos žvilgsnyje yra kažkas klaikaus.

— Leone, ar tu esi tikra mano draugė, ar tik šiaip sau?

— Jos klausimas mane taip nustebina, kad nieko neatsakau.

— Man reikia tikros draugystės. Man reikia stipraus žmogaus! Matai, aš daug galvoju . . . sprendžiu vieną labai rimtą klausimą. Gyvybinį klausimą!

Tai pasakius, ji vėl tyrinėja mano veidą, lyg tuo norėtų pasiekti giliausius mano sielos kampelius.

— Klausimą, kokį klausimą? — sakau tik dėl to, kad iš viso ką nors sakyčiau, nes visa mano būtybė įtempta noru prisiminti tą patį akių žvilgsnį, įsmeigtą į mane kažkada, kažkur . . . Jaučiu, kad prisiminsiu, tačiau kolkas, lyg kokia uždanga nukritus, kurios nepajėgiu pakelti.

Pradėjus rinktis kitoms tarnautojoms, Diana sunkiai atsidūsta ir mudvi išsiskiriam.

Pietų pertraukos metu valgomajam nueinam į patį nuošaliausią kampelį ir valgom tylėdamos.

— Leone, aš jaučiu, kad tu esi stiprus žmogus . . . jaučiu, kad tu man pagelbėsi išspręsti vieną svarbią gyvenimo problemą.

Žiūriu į ją, jausdama savy neišaiškinamą norą bėgti nuo jos. Instinktyviai juntų, kad kažkas yra nepaprastai svarbaus jai ir tuo pačiu man — jos draugei.

— O kad tu žinotum, kaip sunku pasisakyti apie save ką nors nemalonaus . . .

M. TUBELYTĖ

GĖLĖS

Jai tą sakant staiga prisimenu . . .

— Nejaugi? — klausiu savęs, — ne, tai negali būti . . .

Kai mano brolis gydytojas dirbo bepročių ligoninėje, kartą nuvažiauvau jo aplankyti. Jis man aprodė visus ligonius.

— Žiūrėk į jų akis. Visų bepročių akys vienodos: lėlūtės truputį daugiau išplėstos, negu normaliai, žvilgsnis nejudrus . . . — aiškino man brolis vėliau savo kambary.

Išsėdėjom tada iki vidurnakčio, bešnekėdami apie įvairius jų ligos simptomus. Jis man pasakojo apie tuos retus atsitikimus, kada bepročiai gerai supranta, kad jie bepročiai, ir net puikiai prisimena viską, kas jiems tuo užėjusiu beprotybės metu rodosi.

— Šitokius ligonius mes be paliovos klausinėjam; jie, žinoma, noriai pasakoja, nes norėtų išgyti. Vienintelė jų viltis — tai medicinos pažangumas, tačiau, deja, kolkas nieko nesurasta. Žiūrėdamas į jų akis, išskaitau žodį: "gelbėk". Kažko negailėčiau, kad galėčiau išgelbėti tinkama to žodžio prasme — išgydyti, — prisimena man paskutiniai brolio sakiniai.

Dianos akyse išskaitau didžiulėmis raidėmis, tarsi ugnimi išdeginta: "gelbėk".

Kovodama su savo sumišusiais nustebimo ir netikrumo jausmais, stengiuos pasakyti ramiai:

— Diana, pamėgau tave begaliniai — nežiūrint kas bebūtų, aš ir liksiu tavo draugė.

Jai, bežiūrinčiai į mane ir matomai kovojančiai su savimi: sakyti, ar ne, pridedu:

— Netikiu, kad tikrą draugystę koks nors nemalonus prisipažinimas suardytų.

Diana dirbtinai susijuokia ir sako su pagieža balse:

— O aš jau praradau vieną draugą dėl šito . . . dėl šito . . .

Diana kovoja su savimi. Norėdama jai palengvinti, pasakau tyliai, pratęsdama žodžius:

— Tu nori pasakyti, kad praradai draugą dėl savo tam tikros ligos simptomų? Tai jis nebuvo tikras draugas.

Diana pagyvėja ir tiesiog jausmingai šnibžda:

— Ar tu žinai, kas su manim yra? Supranti? Sakyk, ar supranti?

— Diana, tu pati pirmoji pasakyk. Tavo sakymai, nedasakymai, kažko slėpimas, staigus studijų universitete nutraukimas man davė progą pagalvoti, kad yra kažkas atsitikę tavo gyvenime . . . greičiausia liga . . .

— Leone, taip, deja . . . Aš buvau beprotė! Aš ir esu . . . teisingiau pasakius — vėl pradėdau išprotėti!

Pasijuntu lyg sustingus. Neįstengiu ką nors pasakyti, tik glostau jos rankas, bejėgiai suglebusias stale.

Diana, užmerkus akis, šnibžda:

— Tu manęs nenuvylei. Aš visada instinktyviai žinojau, kad kai tau apie save pasisakysiu — tu man išreikši švelnumą. Žinojau, kad tu manęs neatstumsi.

Minutėlę sėdim abi tylėdamos. Atsimerkus ji pasako neva juokais, neva grasindama:

— Ar atsimeni mudviejų pirmą pašnekėsį apie senovės lietuves moteris? Sakiau, kad ir aš tikčiau į jų tarpą. Įspėjau tave, aš tavo draugystę dar išbandysiu — pilsiu į tave verdančia derva, kai tu mažiausia to tikiesies.

Mano sielą tie žodžiai skausmingai sugnybia.

Skambutis, kviečias darbui, nutraukia mūsų pačioje pradžioje pradėtą pokalbį apie Dianos sprendžiamą gyvybinį klausimą.

* * *

Vieną vakarą Diana, pasikvietusi mane į kavinę, viską išpasakojo apie save.

Ji buvo nepaprastai gabi moksle, turėjo stačiai fenomenišką atmintį. Universitete studijavo istoriją; susipažino su žinomiausiu šio miesto architektu, susižiedavo. Rodės, kad jos laimei nieko daugiau nestigo.

Kartą naktį, besiruošdama egzaminams, pakėlė akis nuo knygos ir pamatė prieš save stovinčią keistą būtybę:

su daugybe rankų, ilgais, riestais nagais ir šlykščia šypsena veide slenkančią artyn prie jos. Ji ėmė spiegti. Motinai ir tėvui atbėgus, ta būtybė dingo. Ji stebėjosi, kad jie nieko nematė. Tėvai nusprendė, kad ji per daug dirba, turinti tuojau eiti į lovą poilsiui.

Užmigti, deja, ji negalėjo, ir ta būtybė vėl atslinko. Ji jau nebespiegė, bet kovojo su ta būtybe, kaip įmanydama, iki ji dingo. Išvargus ji užmigo. Rytą motina, įėjus pažadinti — išsigando, pamčius sutinusį jos veidą nuo sumušimo ir sudraskymo; lovos paklodės taip pat buvo sudraskytos.

Tėvai tuoj pat pakvietė gydytoją; jo patarimu — psichiatrinį daktarą, kuris reguliariai ją lankė. Įvairiausios būtybės nesiliovė ją kankinusios. Kartą dienos metu ji per klaidą vos nenusmaugė motinos ir po to jau niekas nebeabejojo, kad jos vieta tik bepročių ligoninėje.

Jos sužadėtinis iš pradžių dar bandė kviesti gerus daktarus jos ligai sustabdyti, bet vėliau ne tik liovėsi ją lankęs, bet išvyko iš Australijos.

Po trijų metų ji buvo išleista, nes priepuoliai nebeužeidavo.

Diana prisipažįsta, kad priepuoliai dar nepasireiškia, bet įvairios būtybės, nors labai neryškiai, vėl pradeda rodytis.

— Keista, bet aš dar tebeturiu pilną sąmonę ir, joms pasirodžius, sakau sau: “Diana, tos būtybės neegzistuoja. Jei tu jas ignoruosi, tau nieko blogo neatsitiks.”

Man labai gaila tėvų, už tai jiems nieko apie tai nepasakoju. Nuduodu linksmą ir nerūpestingą, bet jie mane stebi.

* * *

Vieną rytą Diana pakviečia mane po darbo vykti pas ją.

— Leone, jaučiu, kad mano tėvai nori tave pamatyti ir pasikalbėti. Esu tikra, kad jie ką nors pastebi, nors man dar nebuvo nė vieno priepuolio. Ar gali aplankyti mus šį vakarą?

— Galiu.

Tiesiai po darbo vykstam pas Dianą. Vakarienės metu visi stengiamės kalbėti linksmai ir nerūpestingai. Dianos sesuo, trumpai pavieršėjus, paprašo Dianos palydėti ją į namus. Tėvai aiškiai buvo susitarę su Dianos seseria palikti juos vienus su manim. Diana išėina, metus man reikšmingą žvilgsnį.

Tėvų veiduose dingsta šypsenos.

— Diana sakė, kad viską jums pasipasakojo apie save, — pradeda motina.

— Taip, tarp mudviejų su Diana nėra paslapčių.

Mums malonu, kad ji surado tokią gerą draugę įs-

taigoje . . . nenuvilkit jos . . . — toliau kalbėti motina nebegali ir konvulsingai pravirksta.

— Tikimės, kad prašydami jos nenuvilti, neprašom per daug. Jos ligos atveju — moralinė parama jai reiškia nepaprastai daug. Jei jos sužadėtinis būtų taip greitai nuo jos nepabėgęs, gal ji būtų lengviau persirgus . . . — prabyla tėvas su kartėliu balse.

— Geriau nekaltink jo. Jis darė viską, ką galėjo, — užginčija motina.

— Ne, aš nekaltinu, tačiau jam nereikėjo pabėgti. Retkarčiais malonus žodis, ar laiškas . . .

— Nemanau, kad Dianai būtų tai patikę. Aš manau, kad jai reikia pilnutinės draugystės arba nieko! — pasipriešinu.

— Žinoma. Tik mums skaudu, kai ji, naktimis miegodama, šaukia jo vardą . . . — aimanuoja motina.

Klausydama tėvų guodimosi, jaučiu, kad gali likti kas nors neišsiaiškinta iki Diana sugrįš, todėl tiesiai paklausiu:

— Sakykit, ką jūs manot dėl jos sveikatos stovio darbar?

— Jai sugrįžta . . . liga sugrįžta, tik ji, vargšėlė, kovoja, taip kietai kovoja . . . — atsako motina, o tėvas palinguoja galvą.

— Iš ko jūs apie tai sprendžiat? Ar ji turi priepuolius?

— Ne, bet jos veidas ir akys pasikeitusios . . . be to, ji mus stebi.

— Diana man sakė, kad jūs ją stebit!

— Greičiausia taip ir bus, kad ji stebi mus, o mes ją, — pasako tėvas.

— Tai ką mes visi turim daryti? Jūs ir aš? Ką? Jūs esat tėvai — geriau žinot, — paklausiu tiesiai.

Tėvas pradeda gyvai įrodinėti:

— Ką gi, daug ko negalim norėti. Nėra nė ką daryti, tik mes visi turim stengtis ją kaip galima ilgiau nuo ligos sulaikyti. Ji labai bijo vėl susirgti, užtai pamačius, kad visi laikosi su ja normaliai — pralinks mėja. Liga šiek tiek atsitolina.

— Ką gi, tai nesunku padaryti, jau vien dėl to, kad Diana yra nepaprastai protinga ir įdomi.

— Taip, Diana yra protinga ir baisu, kad ji gali kam nors pasiryžti . . . — tėvas nebaigia sakyti, tarsi jam kas gerklę užgniaužtų.

Motina pradeda tiesiog maldaujančiai prašyti:

— Jei kartais ji jums apie savo ketinimus pasisakytų — atkalbėkit. Mes jaučiam, kad ji jums tikėtų. Kokia linksma ji grįžo iš įstaigos tą dieną, kai jums apie savo ligą pasisakė ir jūs jos neatstūmėt. Ji pajuto, kad turi tikrą draugą, kuriuo gali pasitikėti.

— Jūs manot, kad ji galvotų apie nusižudymą? — tiesiai paklausiu, prisiminus Dianos pasisakymą, kad ji

sprendžia gyvybinį klausimą.

— O taip, ji labai daug apie tai galvoja . . . Matot, ji viską atsimena po priepuolių ir dabar, pirmiems priepuoliams praėjus, ji gali tam pasiryžti . . . Kartą mums sakė — jeigu priepuoliui užėjus kuriam iš mūsų ką nors padarytų — niekada sau neatleistų, — atsako tėvas.

— Nors ir bepročių ligoninėje, mes visvien laimingesni. Ji ir ten betiksliai negyvena. Kai sveikata šiek tiek pagerėja, ji daug skaito; įdomu su ja pasišnekėti. O kiek daug džiaugsmo jai suteikia sesers vaikučiai: ji juos bučiuoja, pasakas pasakoja . . . O taip laukia mūsų ateinant. Visai, kaip sveika. Kad tik ji gyventų . . . nors ir beprotnamyje . . . dėl mūsų, — nubaigia motina.

Užtikrinu, kad Diana per daug stipriai juos myli ir to nepadarys.

Dianai grįžus, tolimesnis mūsų visų pasikalbėjimas vėl vyksta perdėtai linksmai.

* * *

Nuobodžioj įstaigos atmosferoj mudviejų su Diana persimetami žodeliai — lyg klaidžiojančių ugnelių žybciojimai tamsioj naktį.

— Tos mergos taip daug apie mane plepa, kad man norisi spiegti, — sušnibžda kartą Diana.

— Būtų įdomu, Diana, jei tu imtum ir suspiegtum. Būtų šis tas naujo . . . mergos iš tiesų turėtų apie ką kalbėti, nes visos jų kalbos jau išsibaigusios, — atsakau jai.

Vėl rašau mašinėle. Kažkas taip žviegiančiai nusičiaudo, kad sekretoriaus pavaduotojas, iškišęs galvą iš savo kambarėlio, pasižiūri, ar viskas tvarkoj.

Pastebiu, kad visos tarnautojos rodo viena kitai Dianą, nes ji žiūri į sieną, lyg matytų ką prieš save.

— Spiegsiu! — pasako Diana, praeidama pro mane, ir nueina tiesiai į moterų kambarį.

Po kiek laiko išseku ją.

Randu ją sėdinčią ir rūkančią. Man įėjus ji nepažvelgia į mane, bet lieka žiūrėti į sieną.

— Diana, mesk tą paprotį spoksoti tiesiai prieš save. Merginos prasimano kažką . . .

Diana pradeda juoktis.

— Kas tau yra? Ar aš ką juokingo pasakiau? — paklausiu.

— Ar jos mano, kad čia išprotėjimo žymės? Man dar niekada nebuvo tikrai “užėję”, bet jaučiu, kad “užeis” . . . Nežinau kada . . . Laikau, kol galiu.

— Tai ko tu taip žiūri į sieną?

— Leone, aš dar nesu buvus tikrai nuoširdi su tavim.

M. TUBELYTĖ

MERGAITĖ

— Pasakyk, Diana, viską pasakyk. Argi negeriau išsikalbėti, išsiaiškinti? Aną vakarą išsišnekėjot su tėvais apie grįžtančią ligą ir yra daug geriau: ir tau, ir jiems.

— Ar tu manai, kad aš jiems viską pasakiau?

— Nežinau.

— Ne, neviską. Nemanau, kad tėvams galima būtų viską pasisakyti. Žmoguje yra toks, lyg ir atsakomybės jausmas prieš tėvus — stengtis juos pralinksinti ir pačių baisiausių dalykų nepasakyti.

Prisiminus savo pašnekėsį su Dianos tėvais, užuominomis pasakau:

— Man atrodo, kad tėvai žino apie savo vaikus daugiau, negu vaikai mano, kad jie žino . . .

— Taip manai? . . . O gal? Ne, ne, mano tėvai to nežinotų.

— Ko nežinotų?

— Nors ir sunku apie tai kalbėti, bet turiu pasiryžti. Seniai ruošiuos su tavim tuo klausimu pasitarti. Sakyk, ar manai, kad verta gyventi įvairiems nepagydomiems ligoniams?

Tai pasakius, Dianai lyg palengvėja ir ji susidomėjus stebi mano veidą.

Panašaus pasisakymo seniai laukiau ir imu karštai įrodinėti:

— Žinoma, kad verta. Jei visi nepagydomi ligonys būtų nusprendę, kad jiems nebeverta gyventi ir, daleiskim, nusizudę, tai pasakyk man, kaipgi būtų buvę surasti vaistai. Norint surasti vaistus — reikia stebėti ir tirti ligonius.

— Beprotybė yra per daug paslaptinga liga, kad kas jos priežastį suprastų ir tinkamus vaistus išrastų, — atkerta Diana beveik piktai.

— Ar tu skaitei, kad Jungtinėse Valstybėse prieš pirmą pasaulinį karą džiovininkams buvo parišami po kaklais skambalai, kad kiekvienas žinotų, kad jie tokie ir kaip galima toliau šalintų. Buvo manoma, kad tai baisi, nepagydoma liga. O kas pasidarė dabar? Džiova jau nebėra pati pavojingiausia liga. Raupsuotiesiems dabar leidžiama gydytis namuose, ir žmonės yra pratinami nuo jų nesisalinti, nes tai dar labiau apsunkina ir taip nelaimingą jų būklę. Niekas nebėga nuo bepročių . . . Su laiku beprotybės liga bus ištirta ir ligonys išgydyti.

Dianos juokas užgniaužia tolimesnį mano pasiryžimą ta tema kalbėti. Jos juokas dirbtinas ir piktas.

— Niekas nebėga nuo bepročių?! Tu moki gražiai kalbėti. Tik tada patikėsiu, kad tu esi tikra mano draugė, kai aš bepročių namuose tūnosiu atrodydama taip baisiai, kaip ta baidyklė, kuri mane kankina, o tu apsilankysi ir kalbėsi su manim lyg niekur nieko.

— Ką čia prasimanai, kodėl tu turėsi ten eiti?

Diana pagriebia savo ilgų, kaštaninių rudų plaukų pluostą.

— Paliesk mano plaukus. Jie sausi, kaip stagarai.

Paglostau ir nusigąstu. Jos plaukai šiuokštūs — tiesiog dreskia ranką. Stebiu jos veido odą — ji pilkšva, pašiurpus. Akys lyg atbrauktos kuo.

— Tyli, nes pati matai. Be to, ta baidyklė dabar mane aplanko kiekvieną naktį . . . Ji nieko nedaro, bet yra kitokia — baisesnė. Ji turi šimtus rankų, ir jos nagai ugniniai. Baisiai ilgi . . .

Diana užsidengia rankomis akis.

Kurį laiką sėdžiu lyg pritrenkta. Pagaliau atsistoju, paimu jos ranką ir lyg niekur nieko, lengvu tonu pasakau:

— Einam pasivaikščioti. Visvien jau pietų laikas. Valgysim vėliau.

Diana atsistoja, suspaudžia mano ranką, ir, pažūrėjęs man giliai į akis, sušnibzda:

— Ačiū, miela drauge, kad savo nuoširdumu sunkias mano gyvenimo dienas palengvini.

Išeinam į gatvę. Šiltas vėjas gaivinančiai pučia. Plepam niekus. Žiopsom į langus. Sustojam prie paukščių parduotuvės lango. Didžiulis langas pilnas narvelių, kuriuose čiuoba ir čirškia kanarėlės ir papūgaitės. Palangės vidury pripilta smėlio ir padėtas didžiulis, lėkštas indas su vandeniu. Trys vėžliukai, įsikasę smėly, vos ne vos juda, o vienas miega vandeny.

Diana pasipiktina, girdi, tai esą bebaigiami išnaikinti vietiniai vėžliukai, vadinami trumpakakliais. Jie gyvena pelkėse. Ji skaičius, kad Australijos vyriausybė griebis priemonių jų naikinimą sustabdyti.

— Ką žmonės su jais veikia? — paklausiu nustebus.

— Laiko daržuose, nes jie ryja sraiges ir kitokius vikšrus, bet aišku — reikia duoti ir papildomo maisto, kaip salotų lapų, pririnkti daugiau sraigių . . .

— Kaip įdomu . . .

— Visai neįdomu. Kad vėžliukas nepabėgtų, jo nugaros dangtelyje išgrežia skylutę ir įveria retežėlį. Tą retežėlį užmauna ant vinies, dažniausiai įkaltos į namo kertę.

Jis taip rėplioja ir rėplioja pusračiu. Amžinas kalins . . .

— Gaila, bet šitam lange jie dar labiau vargsta, be tyro oro, — pasakau.

Diana pagriebia mane už rankos ir džiugiai pasako:

— Aš nupirksiu vieną! Jam bus geriau pas mus, negu šitam tvankiam lange tūnoti. Mes jį gerai prižiūrėsime.

Įeinam į krautuvę. Diana užmoka už vėžliuką penkiolika šilingų ir, įdėję į kartoninę dėželę, išsineša.

Grįžtam tiesiai į valgyklą. Mums valgant vėžliukas krebžda dėžėj, o mes turim iš to gardaus juoko.

* * *

Kiekvieną rytą Diana papasakoja vėžliuko nuotykius.

Vieną sekmadienio popietę aplankau Dianą. Sėdim kieme ir stebim vėžliuko rėpliojimą.

Vėžliuko nugaroje skaisčiai raudonu nagų laku užrašytas telefono numeris.

Diana paaiškina: jei vėžliukas koku nors būdu pabėgtų — žmonės, jį radę, praneštų, kur jis randasi.

— Leone, tik pagalvok, kaip beprasmiškai vėžliukas rėplioja! — pasako Diana iššaukiančiai.

Suprantu, kad ji savo gyvenimą lygina su vėžliuko rėpliojimu.

— Vėžliuko rėpliojimas tiek pat betikslis, kaip ir visų kitų gyvių egzistavimas šioje žemėje — įskaitant ir žmones. Nei daugiau, nei mažiau.

— Vėžliuko rėpliojimas yra pats beprasmiškiausias, — atkerta Diana.

— Visai ne! — atrėžiu jai.

— O kodėl ne? — atkakliai vėl paklausia Diana.

— O štai kodėl! Visą popietę sėdim ir žiūrim į jį, šnekam apie jį, juokiamės iš jo. Jis džiugina mūsų akį.

— Tik tokia jo užduotis šioje žemėje? — paklausia ji paniekinančiai.

— Kas žino, kam kokia užduotis paskirta gyvenime? Vienam galbūt paskirta tik gyventi, o kitam savo gyvenimu džiuginti kitus . . . ir taip be galo.

Diana ilgai patyli ir karčiai nusišypsojus, su pašaipą, kiekvieną žodžio skiemenį kapodama, lėtai pasako:

— Beprasmiškas vėžliuko rėpliojimas džiugina akį!

Man aišku, kad Dianai kiekviena jos gyvenimo valanda skauda, ir aš nieko negaliu jai padėti.

Diana patylėjęs paklausia pro suspaustus dantis:

— Kodėl aš turiu sirgti, kodėl? Ir dar kuo — beprotybės liga.

Tyliu, nes neturiu į tai jokio atsakymo. Mano sieloje tuščia ir nyku. Jaučiuos esanti jai labai bloga draugė.

— Diana, atleisk man, kad nesu viena tų linksmų moterų, kuri mokėtų maloniais žodžiais tave išblaškyti. Bijau, kad mano draugystė tau suteikia dar daugiau liūdesio.

— Mano sieloje yra taip juoda, kad kvailo tarškėjimo nepakęščiau. Man patinka tavo niūrumas, neviltis, nes žinau, kad tu nevaidini. Tu esi dėl manęs išsigandus, ir už tai nesijaučiu viena šioje klaidioje žemėje. Ar neklaidi žemė?

Man tylint, ji pagriebia mane už rankų ir rėkia:

— Sakyk, kad žemė klaidi, sutik su mano nuomone, nes aš nebeišlaikysiu!

Dabar ir aš mintyse nejučiomis pradedu Dianą lyginti su vėžliuku. Kaip vėžliukas, nurėpliojęs kuo toliausia, kiek jo retežėlio ilgumas leidžia, bando išsitraukti iš jo ir rėplioti tolyn laisvas ir niekeno nevaržomas, taip ir Diana mintyse permąsto įvairiausias galimybes, kaip išsivaduoti iš jai grūmojančios nelaimės.

Esu tikra, kad jai būtų lengviau nusižudyti, negu laukti artyn beslenkančios ligos, bet žinau, kad jos meilė tėvams yra per daug galinga. Nė neabejoju, kad ji dėl jų liks gyventi.

Ta popietė, deja, mudviejų paskutinė.

Pirmadienį Dianos nerandu įstaigoje. Skambinu į jos namus. Atsiliepia motina, tylutėliai pranešdama, kad kol kas nieko neatsitiko, bet Diana nepanorėjo eiti įstaigon. Atsisakė daktaro. Taip pat pereiskė nenorinti jokių lankytojų.

— Jos akyse jau aiškiai matyti ligos poreikiai . . . — nebaigus motina padeda telefono ragelį.

Praėjus keletai baimingų dienų, Dianos motina praneša, kad Diana jau rimtai serga ir įstaigon nebegrįš.

Paprašo sutvarkyti visus formalumus, susijusius su darboviete.

Tą patį vakarą nuvykstu pas juos. Tėvai įveda mane į Dianos kambarį ir išeina.

Man įėjus, ji nepažiūri į mane; tūno lovoje keistoje pozoje, lyg tupėtų. Jos akių žvilgsnis nejudrus, siaubingas.

Diana taip pasikeitus, kad nenoromis prisimenu jos buvusio sužadėtinio pabėgimą. Nenuostabu, kad jis neištvėrė. Ji yra ta pati Diana ir kartu nebe ta pati. Iš jos sklinda kažkas bauginančio.

Nė karto nepažvelgus į mane-kažkokiu būdu žino, kad tai aš, nes dusliu balsu pasako:

— Leone, pasakyk mano tėvams, kad jie neatidėliodami mane išvežtų kol dar nevėlu . . . kol dar man neprasidėjo. Jaučiu, kad greitai prasidės. Jie yra visur . . . visur . . . o bjaurybės . . . Nebegaliu savęs užtikrinti, kad juos įsivaizduoju . . . jie jau virtę tikrais. Vežkit greičiau! Pasakyk mano tėvams, kad nebegailėtų manęs, nebelaikytų namuose, nes kai jie mane puls, nežinau, ar mūsų namų durys ir langai atlaikys . . .

* * *

Ištisus metus lankau Dianą bepročių ligoninėje kartu su jos tėvais, seseria, giminėmis, pažįstamais.

Kartais ji nieko su mumis nekalba, tik vedžioja akimis po kambarį, tarsi ką matytų, arba užsiima ausis, lyg nenorėtų ko girdėti ir kraipo groteskiškai veidą.

Jos veidas jau pakitęs — liga gražius bruožus pakeitė į kažką atstumiančio. Ilgos ir vešlios jos blakstienos, kuriomis, jai dar sveikai esant, taip žavėjaisi, dabar išsiklaipiusios ir, lyg negyvų vorų kojos, meta neįjaukius šešėlius blyškiuose skruostuose. Degantis jos akių pilkumas užgeso, tarsi dumbliu apsitraukė.

Kiekvieną kartą apsilankius nenoromis lyginu ją su anų dienų Diana ir nebeatpažįstu jos. Klausiu save, ar aš ją vis dar taip stipriai tebemyliu, kaip anais laikais, prieš jai susergant. Įrodinėju sau, kad taip, bet širdy žinau, kad myliu aną Dianą, geriau pasakius, prisiminimą anos Dianos, kai ji dar nebuvo pamišus.

Daktarai tėvams neduoda jokie tikro atsakymo dėl jos ligos, bet mums visiems aišku, kad Diana jau nebeturi jėgų su savo liga kovoti.

Kartą randam ją daug geresnę. Ji sąmoningai šneka, visų klausinėja įvairiausių dalykų, bet mane ignoroja. Sėdžiu jausdamasi nereikalinga, ir mano mintys nuklysta kažkur kitur.

Pabundu iš minčių ir sutinku į save įsmeigtas šaltas Dianos akis. Susijaudinu, nes pasijuntu lyg kuo nusikaltus.

Diana, nepaliaujamai žiūrėdama į mane ir reikšmingai kirčiuodama kiekvieną žodžio skiemenį, paklausia:

— Ar beprasmis vėžliuko rėpliojimas vis dar tebedžiugina tavo akį?

Jos klausimas per daug gerai suformuluotas, kad būtų bereikšmis. Žiūriu į ją ir staiga suprantu: tai ne klausimas, o apkaltinimas.

Ji ir beprotybės priepuolių metu stebėjo mane ir suprato mano atšalimą. Prisimenu, kad paskutines kelias savaites nė nebandžiau jos kalbinti. Klausiaus jos pasikalbėjimo su tėvais, seseria ir pažįstamais, likdama pašaline žiūrove, kuriai nėra nei skaudu, nei įdomu.

Mane užlieja gėdos jausmas. Ašaros pradeda nesuvaldomai byrėti skruostais.

Diana, nenuleisdama akių nuo mano veido, pradeda juoktis keistai gargaliuojančiu juoku, kuris lyg kokia verdanti derva degina mano sielą.

DANGUOLĖ SADŪNAITĖ

*

Jeigu vanduo būtum?

žemė — aš.

(Jame aš sutemčiau!)

Jeigu banga?

tamsi banga.

Jeigu vanduo?

Rožinį mano kūną

apdainuodamas . .

*

kitoj pusėj kelio,

už liepų -

pražydo sodas;

vyšnios ir obelys žydi

ir kažkaip keistai

širdį ardo.

*

Vis dar saugau tavo pėdas,

upei ir dangui tamsėjant . .

pasimetusias žalioj gėlių bangoj

ir dangui ir upei tamsėjant

* * *

LIETUVIŲ VIRTUVĖ

(TĘSINYS)

BR. ŠIMKIENĖ

Lietuvių ir kitų europiečių virtuvė labai pagerėjo ir praturtėjo, kai buvo pradėta auginti ir valgyti bulvės.

Bulvės buvo atrastos Peru, Pietų Amerikoje, 16-me šimtametyje ispanų aukso ir naujų žemių ieškotojų ir užkariautojų. Ispanai, patyrę bulvių vertę ir naudą, atvežė jų į Europą. Pradžioje, kaip dažnai naujenybė, bulvės buvo nepriimtose, įtartinos, net laikomos nuodingomis. Kiti kraštai ėmėsi net kai kurių gudrybių, kad įpirštų žmonėms auginti ir valgyti bulves. Vienas prancūzų karo belaisvis, kuris Vokietijoje išliko gyvas, tik valgydamas bulves, paprašė karalių Liudviką XIV, kad leistų smėlėtoj, nenaudingoj žemėj pasodinti bulvių ir kad jas dienos metu kariai stropiai saugotų. Taip tos bulvės, nakties metu nesaugojamos, buvo žmonių išvogtos ir ta psichologinė gudrybė pagelbėjo bulvių kultūrai išplisti po visą kraštą. Į Šiaurinę Ameriką bulvės buvo atvežtos iš Europos.

Visoje Europoje 1845-1851 metų laikotarpyje bulves buvo užpuolęs maras (Phytophthora infestans). Tada dar nežinota, kaip su ta liga kovoti, todėl bulvės neužaugo ir žmonės kentė badą. Žurnale "National Geographic" (5-1982) rašoma, kad tais metais nuo bado išmirė milijonas airių. Gelbėdamies nuo bado, nemažiau jų iškeliavo į Ameriką, kur jie, kaip matome, visose srityse stipriai įsitvirtino. Badą nekartą kentė ir lietuviai. Dažni karai, maras, gamtos nelaimės buvo svarbūs maisto trūkumą sukeliantys faktoriai. Bado šmėklai pasirodžius, žmonės apimti siaubo, nematydami iš niekur pagalbos, pasiduodavo baudžiavon, tikėdamiesi gauti bent duonos. O bažnyčiose prašydavo Dangaus pagalbos giedodami: . . . "Nuo maro, bado, ugnies ir karės — gelbėk mus, Viešpatie". Paskutinis badmetis Lietuvoje, dėl karštos

ir sausos vasaros, buvo 1867-68 m. Pasaulinių karų ir pokario metais visoje Lietuvoje, o ypač miestuose, buvo didelis maisto trūkumas ir daugelis kentė badą.

Bulvės yra ypatinga ir turtinga daržovė, nes iš jų galima paruošti daug įvairių sočių ir skanių patiekalų. Taip pat tai yra ilgai negendanti ir maistinga daržovė turinti baltymų, po truputį geležies, kalio, Vit. B ir C. Bulvės yra valgomos su pieniškais produktais, laikomos pilnu maistu. Lietuviai nuo senovės yra įpratę bulves valgyti su raugintu pienu. Tai ne tik lietuviškas patiekalas, bet pigus ir sveikas. Kaip ir jogurtas neva mažinantis cholesterolį ir prailginąs žmogaus amžių, dr. P. Kaladė rašo, kad tai kontroversinis klausimas ir yra dar tyrimo stadijoje. Bulvės lietuviams ir kitų tautų žmonėms, kai jas išmoko auginti ir paruošti valgiui, tapo antra duona. Jei nėra duonos, o yra bulvių — ne badas.

Lietuvės sodietės dėl laiko stokos bulves dažnai vir-davo neluptas iki jos gerai sukrisdavo, gal ir nežinodamos, kad taip verdamos bulvės yra naudingesnės. Išvirtas bulves išpildavo į didesnę du-benį, kitur net tiesiog ant stalo arba ant tam tikslui laikomo patiesimo. Kiekvienas sau nusilupęs valgė su rūgusiu pienu ar koku padažu. Kepti bulves buvo

neįprasta ir neturėta tam sąlygų. Nebent piemenys arba naktigoniai, pasikūrę ugnelę žarijose išsikepdavo bulvių.

Bulvinės košės turbūt visoje Lietuvoje buvo verdamos dažniausiai pusryčiams. A. Pakalniškis knygoje „Žemaičiai“ aprašo, kaip žemaitės pradžioje virė bulvinę košę. Iš vakaro užpildavo vandeniu, kad atmirktų žemės. Sekantį rytą bulves grūdavo kočėlu ar menturiu, kad nusivalytų žemės, vis pakeičiant vandenį. Nuplautas bulves išvirdavo ir, nusunkę bei nugarinę, grūdavo menturiu. Menturis — tai eglinė lazda su 4-5 šakelėmis į šalis vienoj vietoj. Jis buvo svarbus ir parankus virtuvinis pačių pasidarytas įrankis. Sugrūstas bulves praskiesdavo vandeniu ir perkošdavo. Taip atskirdavo lupenas ir nesugrūstus bulvių gabalus. Paskui tą skystą košę virdavo ir įmaišydavo ruginių ar kitokių miltų iki tinkamo tirštumo. Gaudavo vadinamą pusmarškone košę, kurią valgydavo su mirkalu, gaminamu iš lašinukų, svogūnų, miltų ir pieno. Arba gavėnios metu valgė ir su kanapiniu mirkalu. (Žemaitijoje ir kitur kanapes augino stipriam pluoštui, sėklas naudojo maistui dėl riebalų). Vienų bulvių košė buvo laikoma nestipria, nemaistinga, tik „iki vartų“ ir dėlto buvo verdama šventadieniais. Pradžioje 20 a. moterys išmoko virti košę lengvesniu ir higieniškesniu metodu. Paprasčiausiai virdavo nuluptas bulves.

Aukštaitijoje ir kitur, kur kas rytą kūrendavo duonkepės krosnis, dažnai kepdavo bulvinius sklandžius (blynus). Bulvių tarķę truputį nusunkdavo, įmaišydavo kiek miltų ir kepdavo ant padžiovintų kopūstlapių. Tuos skanius sklandžius valgė su kuriuo nors riebaliniu mirkalu ar varške. Sklandžius panašiu būdu kepė ir miltinius — miežinius, žirnius ar kvietinius. Dzūkijoje — grikinius ir taip pat virė grikinę košę. Kiti nuo senesnių laikų žinomi ir mėgiami bulviniai valgiai buvo ir tebėra: bulvinės bandelės, įvairūs kukuliai — cepelinai, paprasti ar įdaryti mėsa, varške ar net mėlynėmis, apkepai — kugeliai, vėdarai ir kiti. Pastabos: 1) Nevirtos tarkuotos bulvės dėl jų sudėties greitai oksiduojasi — papilkėja ir net pajuoduoja. Todėl patogumui kai kurios šemininkės į tarķę pridėdavo truputį valgomos rūgšties, kaip vit. C, citr. rūgšties, kad kukuliai išliktų šviesiai pilki. 2) Keptas — virtas bulves, ypač suvyniotas į aliuminijų, pastovėjusias šiltai ilgesnį laiką, prieš nuodijimą salotoms ar kt. patariama gerai perkaitinti, kad neapsinuodytų botulizmu. Vėlesniam naudojimui bulves laikyti šaldytuve, kaip ir kitas daržoves (Dr. J. Moyer).

Nepriklausomybės laikais sparčiais šuoliais progresuojant visose gyvenimo srityse, nebuvo užmiršta

namų ūkis ir kartu kulinarijos reikalai. Ruošos ir kitose mokyklose, kursuose buvo dėstoma pagrindinės racionalių maitinimosi žinios ir pagrindiniai patiekalai daugmaž kaip ir kituose, ypač kaimyniniuose kraštuose gaminami. Taip pat buvo supažindinta su neįprastais, mažai kam girdėtais šventiškais patiekalais, kaip baumkuchenais, įvairūs tortai, vinegretai, šniceliai ir t.t. Vėliau svetimtautiškų patiekalų originalūs pavadinimai imta keisti ir vadinti savaip, visiems suprantamai (kas ir kituose kraštuose daroma), kaip tai — raguotinis, sluogsniuotas tortas (napoleonas), pjausniai, miršrainės, putėsiai ir t.t. Šie ir kiti prašmatnūs patiekalai, taikomi vaisėms, šeiminingų buvo išmolti, visų pamėgti, žodžiu — prigijo mūsųose ir tapo tarytum lietuviškais, be kurių ir mes išeivijoje neapseiname.

Nepriklausomybės laikotarpyje, t.y. XXa. pirmoje pusėje, esant palankioms sąlygoms, moterims ir visiems šviestis ir kultūreti žmonių gyvenimo papročiai ir maitinimasis po truputį keitėsi, gerėjo ir aplamai toje srityje buvo pasiekta didelis progresas. O pagerėjo dar ir dėlto, kad sodietės daržuose ėmė auginti įvairių daržovių ir uogų: pamidorų, pupelių, salotų, ridikėlių, braškių ir kt. ir išmoko tomis gėrybėmis pajavairinti ir papildyti kasdieninius ir ypač vaisėms taikomus valgius.

Neseniai Lietuvoje buvo išleistos dvi knygtės. J. Uginčienės parašytos — „Žemaičių valgiai“ ir „Močiutės vaisės“, kurios įdomios keliais pažiūriais. Visų pirma, autorė ne iš knygų žemaitiškus valgius nurašė, bet, kaip pati pasisako — „keliaujant gimtosios žemės keliais ir keleliais,“ surinko iš vyresnių šeiminingų, kurios atsiminusios papasakojo, ką seniau jos ar jų motinos virė ir kepė: spalvotose iliustracijose močiutė paruošti vaisėms valgiai sudėlioti į molinius dubenėlius, norint parodyti tų laikų sodietiskumą ir senoviškumą; kiti valgiai parodyti fajansinėse ar kitokiose lėkštėse.

Kai kurie surašyti valgiai tikrai primena senovę, kiti turbūt yra sukurti pačių šeiminingų pagal to laiko galimybes, betgi pagal naujoviškus kulinarijos pagrindus ir valgymo papročius, dar kiti gal iš kitur girdėti. Tos močiutės turėjo būti pasimokiusios kulinarijos, nes parodyta nemažai sumanumo ir išradingumo, o tuomi reikia tik džiaugtis, kad anksčiau įgytos žinios nenuėjo vėjais. Linkėtina, kad J. Uginčienė pakeliautų ir kitais Lietuvos keleliais ir surašytų, ką ir kaip seniau lietuvis virė ir kepė.

Paminėsiu kelis būdingesnius valgius, gal ne visoms girdėtus, pirmoj eilėj žemaitiškus padažus, kurie įdomūs ne tiek sudėtimi, kiek pavadinimais. Žemaičiams padažai buvo turbūt lygiai svarbūs ir

reikalingi, kaip ir prancūzams: valgis be padažo — pusė valgio.

KĖŽAS — varškė, sumaišyta su grietine, su česnako, mėtų ar aguonų priedais.

DREBINYS — varškė su grietine ir svogūnais.

PATARMAZAS — paruošiamas iš kelių virtų, sugrūstų bulvių, rūgusio pieno, grietinės, svogūnų, pipirų, druskos.

ŠMONTALAS — prie patarmazo dar pridedama burokėlių.

RAUDONASIS MIRKALAS — gaminamas iš burokėlių rasalo, miltų, riebalų, svogūnų, pipirų, druskos.

SPIRGUTIS — spirgynė — gaminamas iš pakepintų ir sutrintų kanapių sėklų, svogūnų, pipirų, druskos.

KANAPINĖS dėjo ir į kitus padažus bei sriubas. (Sakoma, kad žmonės, užvalgę kanapinės, gerai jausdavosi dėlto nieks anais laikais galvos nesuko).

KASTINIS — gaminamas iš rūgščios grietinės su mažu sviesto priedu ir prieskoniu.

Šie ir dar kitokie padažai buvo valgomi su bulvėmis, bulviniais valgiais, sklandžiais, skryliais. Taip pat, kaip jau minėta, bulvės ir kt. buvo valgomos su rūgusiu pienu. Rauginto pieno ūkiuose visuomet būdavo; pripildavo puodynes pieno ir surūgdavo savaime. Mes čia rauginame savaip, kad ir šitaip. Į nedidelius stiklainius (nuo medaus, konservų) reikia įpilti 4-5 šaukštus šviežių nuo sviesto pasukų, pripilti 2% pieno ar pusiau su liesu pienu, išmaišyti ir palikti patogioj vietoj virtuvėje. Surūgsta vidutiniškai per 2 paras. Kai pienas gerai surūgęs — sukelti šaldytuvan.

KĖPIAI — mieliniai ar su duonos raugu sklandžiai, kepami krosnyje. Kėpius mini ir istorikas S. Daukantas — kvietiniais ar pūriniais kėpiais vaisindavo svečius.

KOKORAI — bulvinės tešlos virtiniai, įdaryti troškintais kopūstais ir kepami krosnyje.

ŠLIURPĖ — sriuba iš sugrūstų žirnių, pupų, lašinukų, svogūnų, grietinės.

KIUNKĖ — žirnių ir bulvių košė su lašinukais, svogūnais, valgoma su raugintais kopūstais.

MERKERIS — mutinys — pasaldyto vandens ir trupintos ruginės duonos valgis (javainis).

KISIĖLIAI — yra mėgiami ir verdami ne tik iš uogų sulčių, bet ir pasukų, išrūgų, sulos ir sutirštinami bulviniu krakmolu.

RIESTĖ — aštuonikės formos ar kitaip suriestas didelis, geros rūšies, mielinis pyragas. Aštuoni galbūt simbolizuoja du žiedus, nes tai vestuvinis pyragas, kaip ir karvojus — svočios pyragas.

LIETUVIŠKA EGLĖ — įdomus kepinys. Iš geros,

trapios tešlos (gali tikti ir meduolio tešla) išpjauamos pagal popierinę formą įvairaus dydžio šešiakampės žvaigždės ir iškepamos. Tų žvaigždžių, žinoma, galima iškepti daugiau ar mažiau. Paskui, pradedant didžiausiomis, klijuojant-lipdant glajumi, suformuojama aukštas kepinys, panašus į medelį — eglę. Tai lyg būtų raguotinio pakaitalas savuoju girtinu išradimu (jei tai savas). Maždaug 9 dydžių, kiekvieno po 5, viso 45 žvaigždėms iškepti reikia 20 kiaušinių, 1 kg. sviesto, 1 kg. cukraus, 3.5 kg. miltų, 0.5 l. grietinės, 2 štl. sodos, 1 štl. citrininės rūgšties, truputis citrinos sunkos, 1 pk. vanilės. Pabaigoje eglė papuošiama baltu glajumi. Kadangi glajus paprastai nuvarva, tai gali atrodyti, kaip apsnigta, apšalusi kalėdinė-lietuviška eglė, tinkanti parodai.

E. JURĖNAS

ŠEIMININKĖ

DAR VIENA NAUJA IŠEIVIJOS LIETUVIŲ RAŠYTOJA

PR. NAUJOKAITIS

1982 metų data Amerikoje išspausdinta Valės Marcinkonytės beletristikos knygelė **TILTAS PER NERĮ**. Knygelės applanke apie autorę labai mažai pasakyta: Valė Marcinkonytė-Neverauskienė gimė lenkų okupuotam Vilniui, lietuvių patriotų šeimoje. Jų namuose skambėdavo lietuviškos dainos, buvo sekamos pasakos bei padavimai, kas ir pažadino Valės polinkį literatūrai. Knyga yra jos gyvenimo neatskiriamoji dalis. Baigusi Vytauto Didžiojo gimnaziją, studijavo mediciną Vilniaus universitete. Pasitraukusi Vokietijon, mokslą tęsė Hamburge ir Pinneberge. Vokietijoje savo kūrybą skaitė įvairiuose literatūriniuose būreliuose. Australijoje apie 15 metų rašo lietuviškame laikraštyje "Mūsų pastogė" ir yra Adelaidės mėgėjų teatro "Vaidila" aktorė.

Taigi "Tiltas per Nerį" yra australietės lietuvis debiutas. Knygelę galime vadinti apysaka, net romanu. Ji vaizduoja vienos šeimos likimą Vilniuje. Veiksmas prasideda dar lenkų okupacijos laikais. Medicinos sesuo Alė Kamužytė ligoninėje susipažįsta su dailininku Zigmu Traideniu. Abu susidraugauja ir įsimyli. Zigmui pagijus, Alė išteka už jo. Bet jaunesnioji sesuo Ulė labai pavydi tų vedybų, nes ji labai mylėjo Alę, kaip savo geriausią globėją, lepintoją. Ulė rodėsi nedraugiška ne tik Alei, bet ir jos gimusiai dukrelei, net Zigmui. O iš tikrųjų ji pati įsimyli Zigmą, jo pavydi Alei ir pozuotojai Nelei, turinčiai vieną akį rudą, kitą mėlyną. Iš tikrųjų Ulė yra pagrindinis pasakojimo personažas. Jos jausmai chaotiški, jos elgesys sunkiai sukontroliuojamas. Ji labai jautriai viską išgyvena. Ulė nepaprastai džiaugiasi lietuvių kariuomenės atėjimu į Vilnių, jaučiasi laiminga, kai vakarėlyje lietuviai karininkai ją pašokdina. Tačiau ji nesijaudina, kad jos palaidas liežuvis apie tariamą Zigmo neištikimybę labai įskaudina seserį Alę. Ulė džiaugiasi net prasidėjusiu karu, nes būsią nuotykių. Motina ją nuolatė bara, moko, bet motinos žodžiai į mergaitę atsimuša lyg žirniai į sieną. Tik tėvas ją labiau supranta ir baramą net užstoja. Palieges tėvas netrukus miršta.

Ulė ant jo karsto į duobę įmeta didelę puokštę baltų pinavijų, bet nedalyvauja maldose ir greitai iš kapų išslenka, nelaukdama net laidotuvių apeigų pabaigos. Ulė dvasiškai ir fiziškai greitai atsigauna nuvykusi prie Molėtų, prie ežerų pas pusbrolių į buvusią tėvo tėviškę.

Tačiau tai tik labai trumpas atsigavimas, nes grįžusi į Vilnių Ulė randa bolševikų tremiamus Lietuvos žmones. Ji greitai nubėga į geležinkelio stotį, kur užkaltauose gyvuliniuose vagonuose dūsta jos motina ir visa Zigmo bei Alės šeima. Ji stengiasi prasiveržti pro žiaurius sargybinius ir šį tą įteikti savo artimiesiems. Tačiau sargybinio skaudžiausiai užgaunama į veidą ir gailestingų žmonių nunešama į netoli esančią Aušros Vartų koplyčią. Suteikęs pirmąją medicininę pagalbą, mergaitė apgyvendinama vienuolyno prieglaudoje. Tačiau dėl galvos sutrenkimo negreitai grįžta jos atmintis.

Traidenių šeima buvo išvežta į Sibirą. Pradžioje turėjo dirbti prie miško kirtimo. Sunkus darbas, menkas maistas alino ir taip nestiprią žmonių sveikatą. Bet čia netikėtai atsirado buvusi pozuotoja Nelė, dabar apsirėngusi brangiais kailiniais (matyt, prisiliejo prie kurio nors įtakingo komunistų viršininko). Ji vis dėlto padėjo Traidenių šeimai: ją perkėlė į miestelį, Zigmui išrūpino piešimo mokytojo vietą mokykloje. Ir tokiu būdu Traideniai Sibiro tremtyje gyvi išliko septynerius metus, kai vėl galėjo sugrįžti į Vilnių.

Vilniuje nerado Ulės. Ji nežinia kur buvo dingusi, apie jos likimą niekas nežinojo. Zigmas apsirgo džiova ir netrukus mirė.

Nesudėtingoje apsakos fabuloje autorė mėgina išryškinti veikėjų charakterius. Pati įdomiausia yra Uršulytė-Ulė. Tik sunku įtikėti, kad iš sesers Alės patirta nepaprasta meilė išvirstų į pavydą ir neapykantą. Gal psichoanalizė ir pajėgtų tokį kompleksą išaiškinti, bet skaitytojui sunku patikėti Ulės jausmų tikrumu. Tiesa, ji savo šurkštumą mėgina atpikinti savo drąsa, ryžtumu prie užkalto vagonų Vilniaus geležinkelio stotyje. Tolimesnis tragiškas Ulės likimas

V. Marcinkonytė-Neverauskienė

sukelia skaitytojo širdyje užuojautą ir gailestį. Sesuo Alė yra geraširdė, atlaidi, nuoširdžiai mylinti savo jaunesniąją sesutę, rūpestinga savo mažametėms dukrelėms, gera slaugė ligoninėje. Motina Kamužienė yra kieto būdo moteris. Jos rūpesčiu laikosi visa neturtinga šeima, nes tėvas yra palieges, nedarbingas. Tėvas yra lėto būdo, nuolaidus. Jo būdo bruožų pastebime ir vyresniosios dukters Alės charakteryje. Motinos atkaklumą yra dalinai paveldėjusi ir toji "laukinukė" Ulė. Zigmas yra talentingas dailininkas. Ulės skleidžiami gandai apie jo neištikimybę yra neteisingi. Pašalietė Nelė yra lengvabūdė vyrų vi-liotoja, mokanti naudotis gyvenimu, tačiau jos pagalba Traidenių šeimai Sibire rodo jos gerą širdį.

Apysaka yra įdomiai parašyta. Sakiniai sklandūs. Intriga valdoma pakankamai. Vertų dėmesio stiliaus puošmenų, tiesa, negausu, bet knygelė paskaitoma su tikru įdomumu ir dėmesiu. Linkėtina, kad autorė pradėto literatūros kelio nemestų, bet ji tobulintų, plėstų, nes pasakojime jaučiamas įgimtas rašytojos talentas.

Valė Marcinkonytė, **TILTAS PER NERĮ**. Leidėjas nenurodytas, atspaus-ta "Draugo" spaustuvėje, 4545 W. 63rd St. Čikagoje, 1982 m. Viršelį nupiešė Jūlytė Neverauskaitė-Vasiliūnienė. Knygoje yra 132 psl. Kaina \$5.00.

PRAŠOM SUMOKĖTI
"MOTERS"
PRENUMERATĄ
UŽ 1983 METUS!

Administratorė

— PREMIJUOTAS ROMANAS

B.M.

Knygoje "Kelionė į Vilnių" marksistinių pažiūrų Mindaugas Genutis nuvažiuoja į Lietuvą savo akimis pamatyti Komunistinio rojaus. Jis ir kriminalinės teisės mokslų daktaras augintas lietuvių ateivių inteligentų šeimoj, nuo mažens girdėjęs tėvų pasakojimus ir išgyvenimus, bet vistiek yra tiek naivus, ne naivus, o tiesiog kvailas kaip sako jo paties tėvai, kad dar vis netiki, jog Vilniuje stovi eilės prie krautuvių, kad yra cenzūra ir t.t. A. Kairio sukurto romano tikslas — parodyti, kaip susidūręs su komunistine realybe šitas kapitalizmo išaugintas marksistas tampa paveiktas ir atsisąžada komunistinių idėjų. Pagal autorių, jis turėtų būt subrendęs, Pietų Amerikoje užsigrūdinęs marksistas, bet kaip jo motina sako, jog jis toks nevykęlis, kad daug daugiau panašus į naivų hipio tipo studentėlį, kuriam kapitalizmas ir komunizmas tokios pačios prostitutės, kuriam nėra geros valdžios. Jas reikia visas sugriauti. Jis revoliucionierius, bet ką nori po tos revoliucijos pastatyti — neaišku. Ir jis moko Lietuvos komunistus tokios išminties:

"Nenusileiskite valdžiai! Reikalaukite ir gausite! Neleiskite biurokratijai jodinėti ant jūsų sprandų!"

Sovietinės Lietuvos profesoriai irgi arba labai kvaili, arba apsimetę tokiais paslapčia trokšdami tik vieno — iškviatimo į Ameriką. Pilna tokios keistos filosofijos:

"Pilkoji kasdienybė ugdo herojines nekažkokia įsikalbėta aukšta morale . . ." Kokius herojus kasdienybė ugdo, nepasako. Arba: "Ir degtinė, ir moterys, ir tokios valandėlės sudaro žmogaus norų abėcėlę, įrodo marksistinių idealų prioritetą". Išvertus į suprantamą sakinį, tai reikėtų, kad degtinė ir moterys yra pirmiausia idealai. Kad taip galvoja A. Kairys, tai nenuostabu, bet tuos žodžius taria komunistinio elito atstovai.

Keisčiausia, kad visai priešingai knygos tikslui logiškiausi ir suprantamiausi išreikšti argumentai yra už komunizmą. Genutis vaizdžiai nupasakoja Čilės skurdą, kur visa žemė yra keliolikos svetimšalių ir turtuolių rankose ir kur vadinama demokracija yra didesnė išnaudotoja už komunizmą. Arba sovietinės Lietuvos profesorius sako:

"Amerikietis neturi idealo, už kurį jis būtų pasiryžęs mirti. Svarbiausia idėja — pinigais! Turtas yra laisvės sinonimas. Būti milijonieriumi maždaug būti herojumi. Amerikoje statomi paminklai ne idealistams, o spekuliantams. Amerikos kareivis miršta ne už laisvę, o už turčiaus aruodą".

Bet Mindaugas Genutis supranta komunizmo klastą ne idėjose, o pamatęs eiles prie krautuvių ir patyręs, kad Vilniuje nėra tualetinio popieriaus. Jo visa išmintis — tai Amerikos hipių išmintis. "Jei Amerikoje būtų eilės prie krautuvių, tai studentai tuoj demonstruotų". Atrodo, kad jie su savo demonstracijom visas pasaulio ekonomines, imperialistines ir kitokias problemas tuoj išspręstų. Daktaras Genutis, inteligentų ateivių sūnus, baigęs ir lietuviškas mokyklas, turėtų būt kiek protingesnis.

A. Kairys kuo vaizdingiausiai piešia skurdą Lietuvoje susigrūdimą mažuose butuose, skudurais uždangstytais langais, maisto stoką ir t.t. Jis net randa reikalo paminėti, kad profesorius valgė, naudodamas peilį ir šakutę. Atseit, kiti greičiausiai tokių įrankių nežino. Bet labiausiai A. Kairys iškoneveikia moteris. Jo sutiktos moterys po šešis kartus išteklėję, geria, kikeną, virsta į lovą, o pokalbis su jomis ribojasi tokiais sakiniiais: "Ar Amerikoje auga doleriai ant medžių?" Aš girdėjau, kad Čikagos šaligatviai išgrįsti auksu."

Mes žinome, kad Lietuvoje žmonės, nors prispausti ir išnaudojami, vistiek tuos mažus butus tvarkingai ir jaukiai įsirengia, o kiti siuntinių dėka ir visai ištaigingai susitvarko. Jie taip pat nekalba, kaip niekad neišsipaigirioję kvailiai. Jie anaipatol nėra praradę, ką anglai vadina "dignity". Tuo tarpu Kairys ir tą paskutinę jų žmogišką savigarbą savo romane visiškai suniekina.

Jei neturtas yra aukščiausias kriterijus santvarkai pasmerkti, tai turėtumėm prisiminti, kad nepriklausomybės laikais daug ūkininkų, darbininkų, tarnautojų ir studentų prabangoje negyveno, bet dėl to nesiveržė išbėgti į Ameriką. Sistemos didžiausias smurtas yra sąžinės ir laisvės prievartavimas, tačiau A. Kairys ir daugelis kitų vis lygina savo turtingus namus su Vilniaus butais tik tame mato savo pranašumą.

MARIJA AUKŠTAITĖ

MANO GĖLĖS

*Suždydėjo mano gėlės,
Suklestėjo . . .
Kai tik vasara atėjo —
Pražiūrėjo.*

*O tų rožių gražumėlis,
Aksominis švelnumėlis —
Išsiliejo.*

*Šilkais pūpso,
Šilkais šlama,
Pilni žiedai —
Bitėms peno.*

*Puikios taurės
Šypsniuos saulės —
Lapeliais
Plevena.*

Toronte, Kanadoje, gyvenanti rašytoja **Marija Aukšaitė** išleido poezijos rinkinį "Lyrika", kur sudėti anksčiau ir vėliau rašyti eilėraščiai. Rašytoja yra išleidusi šiuos leidinius: eilėraščių rinkinį "Rožių Vasara", apysaką "Išėivės Keliai", romaną "Ant Marių Krašto", autobiografiją "Nubangavę Kūdikystės Dienos" ir t.t. Marija F. Jokubynienė tiksliai rašytoją apibūdino:

"Gerb. Marija Aukšaitė rašė nuo pat jaunystės — daugiausia poeziją. Atvykus Kanadon su šeima, nors sunkus gyvenimas buvo, surado laiko įrašyti savo bei kitų ir mūsų brangios tėvynės Lietuvos džiaugsmus ir nesėkmes. Ji rašė eilėraščius į visus lietuviškus laikraščius Amerikoje, ir reikėjo stebėtis, kaip ji ištesėjo. Ji rašė už mus visus po I D. karo atvykusius lietuvius. Mes, suradę jos eilėraščių ar prozos kūrinį, džiaugėmės."

Rašytoja Marija Aukšaitė yra nusielpniusi senosios kartos lietuvių išeivių kultūrai.

J. PRUNSKIS

Š.m. 21 balandžio 39 asmenų grupė išvyko ekskursija į Europą. Iš vykstančių apie 70% buvo pensininkai, iš jų 10 vyrų ir 29 moterys. Beveik visų ekskursantų tikslas buvo pamatyti kraštus, apie kuriuos pirmose gimnazijos klasėse daug mokytasi per tikybos, istorijos bei geografijos pamokas. Be to, ši kelionė dar ir tuo įdomi, kad per 18 dienų apvažiuoji 3 kontinentus: Graikiją Europoje, Izraelį Azijoje ir Egiptą Afrikoje. Iš New Yorko buvo išskrista Graikų linijos lėktuvu Olympic 400 vietų talpos. Atėnai pasiekta 22 bal. Atėnuose po pietų ir trumpo poilsio tą pačią dieną mažesniu lėktuvu nuskridome į Tel Aviv, o iš ten sėdome į autobusą ir buvome nuvežti į Jeruzalę nakvynei. Šiek tiek apie Izraelį: žydų valstybės pradžia rišama su Abraomo atvykimu 1900 m. pr. Kristų iš Mezopotamijos, kada Izraelio teritoriją valdė Egiptas. Saulius 1034 m. pr. Kristų buvo pirmas Izraelio karalius. Vėliau Izraelis buvo nukariautas babiloniečių, persų, graikų, romėnų, arabų, kryžiuočių, turkų, o nuo 1922 metų buvo anglų mandate. Gegužės 14 d. 1948 metais įsteigtas dabartinis Izraelis, kuris gana karingai tvarkosi, sumušdamas savo kaimynus: Siriją, Jordaną, Egiptą, Libaną. Ar tokia karinga Izraelio laikysena išeis jam į gerą — sunku pasakyti. Tautos dažnai su ginklu eidamos pirmyn, dažnai nuo ginklo ir nukencia, kaip vokiečiai, italai, japonai. Dabar Izraelis turi apie 4 milijonus gyventojų. Turi gana gerų namų prisiastatę. Pats kraštas kalnuotas, tačiau slėniai gerai išdirbami, žemės ūkis našus ir mechanizuotas. Bendrai Izraelis sudaro kultūringos valstybės vaizdą, tačiau tas viskas atsieka užsienio žydų kapitalu ir Amerikos mokesčių mokėtojų dėka. Dabar kiekvienas žydas, baigęs gimnaziją, turi tarnauti 3 metus kariuomenėje, o paskui iki 60 metų jis turi 60 dienų kasmet tarnauti kariuomenėje su 80% jo uždirbamos algos atlyginimo, o merginos po gimnazijos baigimo tarnauja kariuomenėje tik 2 metus. Izraelis turi didžiausius mokesčius pasaulyje. Visgi šalia modernių susisiekimo priemonių Izraelio matyti daug ir asilų, kalnuose ganosi avys ir ožkos, bet tai daugiausia priklauso arabams. Dabar

**“Moters”
bendradarbis
d.ch. J. Prunskis
su žmona ir dail.
Morkūnienė
(dešinėje),
Memphis, Egipte**

žydai išveža į užsienį daug modernių ginklų, vyno, vaisių ir daug pelnosi iš turizmo. Kristaus laikais Izraelis, be abejo, buvo skurdi tauta.

23 balandžio autobusu mus nuvežė į Alyvų kalną. Čia yra PATER NOSTER bažnyčia, kur “Tėve Mūsų” išrašyta 44 kalbomis, jų tarpe ir lietuvių, tačiau geriausiai matyti latvių. Ją pastatė Amelia Bose, turtinga moteris, su sąlyga, kad jos kūnas joje būtų palaidotas. Bažnyčios priengy jos antkapis matyti. Šalia matėme Chapel of Ascension koplyčią, iš kur Kristus įžengė į dangų. Maždaug 1.5 kv. metro apverta ir yra išspausa koja, iš kur spėjama, kad žengė. Apačioje to kalno yra taip vadinamas Kidron slėnis, kur šiek tiek viršuje parodytas kapo paminklas šv. Jokūbo Zacharijaus, Jono Krikštytojo tėvo. Aplankytas Alyvų sodas, vad. Gethsemane, kur Jėzus dažnai melsdavosi ir kur Judo pabučiavimu Kristus buvo išduotas. Čia dar auga 8 alyvų medžiai virš 2-jų tūkstančių metų senumo, t.y. auga nuo Kristaus laikų. Alyvų medžiai tai yra visai kiti, ką Lietuvoje vadina alyvų krūmai žydintieji mėlynomis ar baltomis kekėmis. Alyvų medžiai auga labai ilgai, leidami atžalas, yra pilkos spalvos medžiai ir turi vyšnių dydžio vaisius, kurie vartojami valgiui. Alyvų sode stovi vad. Gethsamane bažnyčia arba “Visų Tautų Bažnyčia”, kuri pastatyta 16-kos valstybių. Pastatyta ant tos uolos alyvų sode, kur Kristus meldėsi. Toliau vykome šv. Stepono vartais, vad. Liūto vartais, kur šv. Steponas buvo nukankintas. Lankėme netoliese esančią šv. Onos bažnyčią, kur kun. Duoba, mūsų ekskursantas, atlaikė

Mišias. Netoliese matėme Bethesda tvenkinį, kuris yra daug žemiau žemės paviršiaus, kur Jėzus pagydė sergantį žmogų. Šv. Onos bažnyčią pastatė kryžiuočiai ant tos vietos, kur gyveno Ona ir Jochimas, šv. Marijos tėvai. Netoli tos vietos prasidėdavo kelias, kur Kristus pradėjo nešti kryžių. Tas kelias vad. via Dolarosa t.y. kelias, kur Jėzus po Piloto teismo nešė kryžių į Kalvarijos kalną. Tas kelias dabar šiek tiek pasikeitęs, ir ne visos stotys ant to kelio yra, nes kelias buvo vingiuotas. Dabar kai kur pastatyti namai, o dabartinė gatvė Via Dolorosa yra apstatyta skurdžiais namais, prekiaujančiais visokiomis smulkmenomis ir daugiausia apgyventa arabais. Sustoję prie ketvirtos stoties, kur Jėzus susitinka su savo motina ir ją ramina. Toliau sustojome prie 5-tos stoties, kur Simonas padeda nešti Jėzui kryžių. Matėme 6-tą stotį, kur Veronika nušluosto Jėzui veidą. 7-ta stotis priklauso Etiopijos koptų vienuolynui. Ant Kalvarijos kalno stovi bažnyčia *Holy Sepulchre*, kur Kristus buvo nukryžiuotas. Toje bažnyčioje yra trys pagrindinės koplyčios ir kitos šešios bažnyčios, priklausančios Romos katalikams, ortodoksams, armėnams, koptams, sirams ir abesinams. Ten po vienu altoriumi yra skylė grindyse, per kurią žmonės įkiša ranką ir pasiekia Kalvarijos kalno viršūnę, kur Kristus buvo nukryžiuotas. Žemiau paėjus, toje bažnyčioje yra trijų stočių paveikslai (10, 11, 12), kurias paaukojo Rusijos carai. Dar toliau paėjus, spėjama, buvo Kristaus kapas. Po pietų buvome nuvežti į Betliejų. Čia paaiškinta, kad Kristus gimė ne tvartelį, bet uoloje, kurių ten yra gana daug ir di-

delių. Piemenys Kristaus laikais ten miegodavo ir slėpdavosi nuo lietaus. Tokia viena uola buvo parodyta, kur mums esant pranciškonas joje laikė Mišias. Nuvežė mus ir į Betliejaus bažnyčią, kuri pastatyta ant uolos kur Kristus gimė. Bažnyčia pastatyta 3-me šimtmety. Arabai užėmė Palestiną, visas bažnyčias išgriovė, o tą paliko. Ji vadinasi *Church of Nativity*. Jos rūsy yra pažymėta žvaigždė, kur spėjama Kristus gimė. Ši bažnyčia turi tris dalis: katalikų, graikų ortodoksų ir armėnų. Tos bažnyčios katalikų dalyje per Kalėdas visada laikomos Misios ir transliuojama per televiziją į visas pasaulio dalis.

24 balandžio lankėme Ziono kalną. Čia yra Dovydo kapo mauzoliejus. Virš to yra kambarys, kur Jėzus su mokiniais valgė paskutinę vakarienę ir įsteigė Komuniją. Tas kambarys vad. Coenaculum, čia spėjama, kad 120 Kristaus pasekėjų susirinkus buvo atsiųsta Šv. Dvasia. Ant šio kalno yra Dormitų vienuolynas, kur spėjama Marija, Dievo motina, mirė ir buvo paimta į dangų. Pravažiavome pro vietovę, vad. "Field of Blood", kur Judas įmetė savo pinigus. Buvome nuvykę ir į Betaniją, esančią ant rytinio Alyvų kalno krašto. Čia gyveno Maria Morta su Lozorium, kur Kristus padarė stebuklą, prikeldamas Lozorijų po 4 dienų mirties, aplankėme ir jo kapą. Iš čia Jėzus jojo ant asilo Palmių sekmadienį į Jeruzalę. Žemiau stovinčioje bažnyčioje — šventoriuje kun. Duoba atlaikė ekskursantams Mišias, nes buvo sekmadienis. Po to keliavome per dykumas netoli Jordano upės ir Negyvosios jūros pakraščiu į Masadą, kur kalnuose grupė žydų (apie 900), nenorėdami pasiduoti romėnams, įsitvirtino, įrengdami tvirtovę Masadoje ir ten keletą metų priešinosi, o po to visi nusižudė, nenorėdami romėnams vergauti. Grįžtant į Jeruzalę, buvo sustota ir maudytasi Negyvojoje jūroje. Ši jūra Negyvoji yra vadinama, kadangi ji turi apie 27% mineralų ir joje jokia gyvybė neegzistuoja. Į ją įteka Jordano upė. Ta jūra yra 1300 pėdų žemiau vandenyno lygio. Ji yra gana gili, 50 mylių ilgio ir 10 mylių pločio. Čia žmogus maudydamasis neskęsta. Garuodamas vanduo iš tos jūros mineralų kiekį didina.

25 balandžio lankėme Verksmų sieną (Wailing Wall). Tai dalis vakarinės Herodo šventyklos sienos, kurią romėnai 70 m. pr. Kristų išgriovė. Ta siena yra apie 60 pėdų aukščio ir 150 pėdų ilgio. Po to lankėme ir dvi musulmonų šventyklas, kur "Dome of Rock" iš oro ir iš vidaus yra gana graži. Gidas buvo nuvežęs apžiūrėti ir Holocaust

muziejų, kur mačiau užrašyta ir kiek Lietuvoje jų žuvo. Parodyta ir dabartiniai žydų parlamento rūmai, kurie nepasižymi didumu, bet jų 3 aukštai yra žemėse. Nuvežta ir parodyta foto-kopijos 1947 metais surastos "scrolls". Tai seni raštai, panašūs į hebrajų tekstus, parašyti Essenų sektos žmonių ir 68 metais pr. Kristų paslėpti oloje, kad nepatektų romėnams. Jeruzalė yra 2500 pėdų virš jūros ir 33 mylios nuo Viduržemio jūros. Ji svarbi krikščionims, žydams ir musulmonams.

26 balandžio išvykstam iš Jeruzalės. Sustojam Jėricho miestely, kur Pietų Arabijos turtuoliai turėjo plantacijas. Netoli Jėricho Jėzus pagydė aklą žmogų. Netoli yra 1500 pėdų kalnas, kur Jėzus po krikšto Jordone Šv. Dvasios atvestas ant to kalno, velnio buvo gundomas. Toliau privažiavome ir užvažiavome ant Taboro kalno, kuris yra 1843 pėdų virš jūros lygio. Ten stovi pranciškonų bažnyčia. Čia įvyko Kristaus persimainymas prie apaštalo Petro ir kitų. Pakalnėje yra arabų kaimeliai, kur jie augina migdolų medelius. Šį kalną laiko šventu ne tik krikščionys, bet jis brangus ir musulmonams, ir žydams. Privažiavome Galilėjos jūrą, iš kurios išteka Jordano upė. Toje upėje Jėzus buvo pakrikštytas Jono Krikštytojo. Galilėjos jūra yra 13 mylių ilgio, 7.5 mylių pločio ir yra 700 pėdų žemiau jūros. Jos šiaurės pakrantėje Jėzus pašaukė apaštalais žvejus: Petrą ir Andriejų, Jokūbą ir Joną sekti Jį. Prie šios jūros yra Kapernaumas, kur Jėzus padarė daug stebuklų. Galilėjos jūroje Jėzus vaikščiojo virš vandens. Dabar žydai Galilėjos jūros vandeniu aptarnauja vamzdžiais didelius Izraelio plotus ir net Gazos sritį.

Nuvykę į Nazaretą, matėme vietą, kur gyveno Šv. Šeima ir Kristus praleido jaunystę. Čia Marijai archangelo Gabriėliaus buvo pranešta, kad iš jos gims Kristus. Nazarete virš šv. Juozapo staliaus dirbtuvės pastatyta šv. Juozapo bažnyčia,

kur per tuštumą grindyse apšviestą matyti ta staliaus dirbtuvė ir šone matyti, kur Šv. Šeimos namas. Kur archangelas apsireiškė Marijai, yra pastatyta Apsireiškimo (Annunciation) bažnyčia. Čia grotose pastatyti du pilioriai, vienas — archangelui, kitas — Marijai. Sustoja ir prie Marijos šulinio, iš kur Marija atsinešdavo vandens. Tas šulinys yra maždaug vidury miesto. Sustoja ir Kano (Cana) mieste. Čia Jėzus padarė pirmą stebuklą, paversdamas vandenį į vyną. Toje vietoje dabar stovi pranciškonų bažnyčia. Bažnyčios grindyse yra tuštuma ir matoma apšviestas tas rūsys, kur vynas buvo padaugintas.

27 balandžio persikėlėme laivu per Galilėjos jūrą iš Tiberijaus į Kopernaumą (Copternaum), kuris yra ant tos jūros kranto. Šis miestas Kristaus laikais turėjo apie 10 tūkst. gyventojų. Čia ir apylinkėje Kristus padarė daugiau stebuklų negu kur kitur. Čia atkasta seniausios sinagogos liekanos visoje Palestinoje. Kopernaume Jėzus mokė savo mokinius. Čia gyveno ir šv. Petro motina. Kopernaumas vad. Kristaus miestu. Iš čia važiavome į netoliese esančią Multiplication bažnyčią, kur toje vietovėje Kristus padaugino duoną ir žuvį. Ten pirmoji bažnyčia pastatyta 320 m. antrą kartą 450 m. o dabartinė 1982. Už poros mylių stovi maža bažnyčia, kuri pastatyta ant tos vietos, kur Kristus sakė pamokslą nuo kalno. Ji yra netoli Galilėjos jūros ir Kapernaumo. Ši bažnyčia vad. Palaiminimo bažn. Iš čia vyko į Haifą, kur aplankėme Karmelitų vienuolyną, kurio viršininkas yra persikrikštinęs žydas. Haifoje yra Izraelio sunkioji pramonė ir garsus jų inžinerijos universitetas. Miestas pradėjęs augti po 1917 m. ir dabar turi 350 tūkst. gyv. Iš kurių 2 trečdaliai žydų. Vykstant iš Haifos į Tel Aviv, sustota Caesarea vietovėje, kuri yra prie Viduržemio jūros ir pastatyta Herodo laikais. Tai buvo romėnų sostinė Palestinoje, o vardas parinktas cėsoriaus

"Hermes"
laivas
Graikijoje

Lietuviai
ekskursantai

Augustino garbei. Tai daugiausia griuvėsiai teatro, valdžios rūmų ir t.t. Čia apaštalas Paulius buvo sustojęs vykdamas į Jeruzalę. Kryžiuočiai čia buvo įrengę mūrinius įtvirtinimus 1215 m., bet turkai juos sunaikino. Dabar matyti tai užnešta smėliu. Archeologai savo iškasenose rado Pontijaus Piloto ir imperatoriaus Tiberijaus įrašus. Artinantis prie Tel Aviv, ekskursija sustojo deimantų dirbtuvėje, kur buvo pademonstruota jų gamyba. Mūsų kelios ekskursantės čia pirkosi deimantus žiedų bei sagų forma. Man paklausus buvo parodyta ir 150 tūkstančių vertės deimantas. Toje dirbtuvėje vienas iš keliautojų susitiko žydą, su kuriuo kartu lankė gimnaziją Lietuvoje. Jį 1941 m. išvežė į Sibirą, o prieš keletą metų pasisekė jam persikelti į Tel Aviv. Ten pat yra ir Jafta miestas ir turi tą patį miesto burmistrą. Apžiūrėjome kur šv. Petras gyveno ir kur jį ant stogo velnias gundė. Netoliese yra šv. Petro bažnyčia, kuri stovi ant sinagogos pamato. Tel Aviv yra žydiškas miestas, nėra nei bažnyčių, nei mečečių — tik sinagogos, o Jaffoje yra ir bažnyčių, ir sinagogų. Buvo ekskursija užvežta į Karmel vyno fabriką, kuris yra virš 100 metų senumo. Jį aprodė ir ten visi ekskursantai buvo vynu pavaisinti, nes davė vyno — kiek kas norėjo. Buvo aprodytas ir už miesto kibucas. Tai žydiškas kolchozas, kuris skiriasi nuo kolchozo tuo, kad demokratiškai, laisvu balsavimu tvarkosi. To kibuco ribose vyko Egipto ir Izraelio kautynės; ten matyti egiptiečių pašautas lėktuvus, jų keli sužaloti tankai ir įvairių rūšių šautuvų kolekcija. Vykstant į Egiptą, pravažiavome Gazo sritį, kuri pagal David susitarimą turi autonomiją. Čia gyvena vieni arabai, augindami citrinius vaisius, o vandenį jiems duoda žydai iš Galilėjos jūros.

Apie 12-tą valandą mūsų ekskursija peržengė Izraelio — Egipto sieną prie Rafah vietovės ir, sutvarkę pasų formalumus, autobusu vyko per Sinai dykumą į Kairą. Sinai dykuma yra vieni smėlynai, tik kur ne kur palapinėse matyti skurdžios arabų šeimos, ožka ar avis, o rečiau asilas ar kupranugaris — tai visas jų turtas. Iš ko jie gyvena, sunku suprasti. Prie kelio pravažiavome keletą miestelių su žmoniškais pastatais. Atrodo, kad tai kariuomenės postai ir valdžios namai su skurdžiomis palmėmis bei šiek tiek žaliuojančiais kiemais. Saulei leidžiantis, pravažiavome Sueso kanalą kuris yra maždaug kaip Nemunas ties Kaunu pločio. Čia laivai plaukia maždaug kas 10 minučių. Mūsų autobusas buvo perkeltas per kanalą keltu. Pervaziavus Sueso kanalą, smėlynai ne to-

kie žiaurūs, dažniau matyt palmių ir geresnių namų. Vakare pasiekėme Kairą, Egipto sostinę, ir apsistojome Holiday Inn Sphinx viešbuty keletai dienų. 29 balandžio lankėme Kaire egiptiečių senųjų amžių muziejų, kuriame daug senų mumijų, seno meno ir brangenbių, iškastų iš faraonų kapų, net virš 3500 m. senumo. Egipte yra apie 500 mečečių, vieną ir mes lankėme. Miesto centre yra gana daug gerų pastatų, tačiau nešvara metasi į akis. Miesto priemiesčiuose vargingi namukai, suvargę ir žmonės, ir didelė nešvara, o sąslavas Kaire išvežioja, atrodo, asilais, kartais net 3 į vežimą sukinę, tačiau nemaža sąslavų matyti visur.

30 balandžio vyko į Kairo aerodromą ir skridome į Luxor. Ten nuvykę viešbutyje palikome daiktus ir kėlėmės per Nilą. Tada sėdome į autobusą ir vyko mečkinėmis nendėmis apsodintais krantais, bet cukrinių nendrių laukai retėjo, virsdami į smėlynus. Pasiekėme Valley of Kings, the Valley of the Queens, the Temple of Habu. Rammasseum the Tombs. Tai daugybė (apie 64) kapų, kurie iškasti giliai į olas didelių salių dydžio, spalvotais paveikslais išpuosti ir jeroglifais išrašyti. Lankėme Temples of Luxor ir Karnak rytiniam Nilo krante, kur 3-ju šventyklų liekanos, užimančios 100 akrų, yra apie 2 tūkst. metų pr. Kristų senumo, su aukštomis ir masyvinėmis kolonomis. Parodyta viena šventovė, kuri prieš 1000 metų buvo paversta katalikų bažnyčia, čia dar yra to pakeitimo ženklų. Į gegužės lankėme Memphis. Tai seniausia Egipto sostinė, buvusi 3000 metų pr. Kristų. Čia atkasta archiologų alabastinis Sfinksas apie 80 tonų svorio ir labai didelė Ramso II statula, kuri šiek tiek sužalota dabar guli salėje. Nuvažiavę į Saharos dykumą metėme piramidę Djoser 2700 m. pr. Kristų senumo. Ten yra daugiau kaip 20 karalių ir daug žymių buvusių Egipto asmenų kapai. Aplankėme netoli Kairo esančias 3 Gizos piramides kurios yra didžiausios Egipte. Svarbiausia yra Cheopso 455 pėdų aukščio, pastatyta iš 250 tūkst. akmenų blokų, kiekvienas sveria nuo 3 iki 10 tonų, o bazė užima apie 13 akrų. Mažesnė piramidė yra Cheopso sūnaus Chephrun, kuri yra 240 pėdų aukščio ir už ją mažesnė Chephrun sūnaus. Prieš šias piramides guli Sfinksas 189 pėdų ilgio iškaltas iš natūralios uolos. Tos Gizos piramidės yra kelių tūkstančių metų senumo ir nerodo griuvimo ženklų, todėl reikia įvertinti senovės Egipto architektūrą. Senovės Egipto karalių ir jų žymiųjų žmonių laidojimo būdai yra dujopi: iškaltose olose — salėse ir ant žemės paviršiaus — piramidėse. Ir vieni, ir kiti

Luxor, Egiptas

kapų būdai stebina šių laikų žmoniją tiek jų architektūriniais sugebėjimais, tiek jų dekoratyviniais gabumais kapo viduje. Šiek tiek apie Egiptą. Tai labai sena valstybė, žinoma 3000 metų pr. Kristų. Tai buvo aukštos kultūros valstybė, ką matome iš to laiko pastatytų piramidžių, kapų olose, šventovių ir t.t. Egiptas yra abejose Nilo upės pusėse, kuris jo žemę drėgina ir padaro jos krantus derlingus birželio — rugpjūčio mėn. išsiliejimais. Egiptas turi 386 tūkstančių kv. mylių plotą, o jo žemės tinka tik 4% nuolatiniam gyvenimui, nes žemė daugiausia smėlynai. Politškai jis buvo padalintas į senąją karalystę 2700 — 2200 m. pr. Kristų. Šiame laikotarpy didžiosios piramidės pastatytos. Vidurio Egipto karalija 2000 — 1800 m. pr. Kristų — sostinė Thebes. Šiame laikotarpy išsivystė meniškų kapų dekoracija. Naujoji kunigaikštija 1600 — 1100 m. pr. Kristų, kada Egiptas buvo turtingiausias ir stipriausias ir žydai šiame laikotarpy iš jo pasitraukė. Vėliau Egiptas sumenkėjo ir jį buvo užėmę persai, romėnai, arabai, turkai. 1882 — 1936 m. Egiptas buvo okupuotas britų. 1952 m. nuverstas Egipto karalius Farouk ir tapo respublika. Egiptas dabar kultūrėja ir stiprėja ekonomiškai. Pajamų turi iš Sueso kanalo, alyvos ir turizmo, tačiau dar daug skurdo ir nešvaros. Katalikams Egiptas tik tuo prisimintinas, kad Šv. Šeima pabėgo į jį ir kurį laiką Egipte gyveno, o dabar toje vietoje stovi šv. Sergejaus coptų bažnyčia. 2 gegužės aplankėme ir coptų muziejų.

Senovėje iki 6 šimtmečio Egiptas vad. coptų periodu, o dabar 90% egiptiečių yra musulmonai. Nuo II šimt. Egiptas pripažįsta

arabų kalbą, o coptų kalbą vartoja tik jų bažnyčiose. Lankyta ir sena sinagoga toje vietoje, kur 13 m. pr. Kristų buvo rastas Mozė. Žydų Egipte dabar yra apie tūkstantį. Jie po sutarties su Izraeliu nediskriminuojami ir gali išvykti kada nori.

3 gegužės po visų įdomių kelionių vėl vykome į Kairo aerodromą, o iš ten į Graikiją. Graikija užima 51 tūkst. kv. mylių ir turi apie 9.5 milijonų gyventojų. Žemės ūkiu verčiasi 2 trečdaliai gyventojų. ir augina medvilnę, vynuoges, tabaką, daržoves, kalnuose laiko avis, ožkas, bites. Išdirba rūbus, alkoholinius gėrimus, tekstilę. Iškasa bauksitą, chromitą, lignitą. Valdžios forma — respublika. Pajamos iš pramonės, žemės ūkio, laivininkystės ir turizmo. Atvykus į Graikiją, matyti miestuose švara, nėra didelio skurdo ir sudaro kultūringos valstybės vaizdą. Namus stato ant kalnelių, kad sutaupytų dirbamą žemę. Ekskursijos buvo aplankytas archiloginis muziejus, kuriame matyti daug senų statulų, seno meno ir papuošalų. Aplankėme ir Akropolį. Tai kalnas 500 pėdų aukščio, apie kurį pastatyta Atėnų miestas ir yra gera tvirtovė, neprieinama iš trijų pusių. Senovėje Akropolis buvo tvirtovė ir religijos centras. Čia yra kelių šventovių griuvėsiai. Graikija turi kelių tūkstančių metų istoriją su buvusiais laikais aukšta kultūra. Vėliau Graikija buvo okupuota romėnų ir turkų. Turkų okupuota nuo 14 šimt. iki 1829 m. 1830 metais Graikija gavo nepriklausomybę ir buvo monarchija, vėliau respublika.

4 gegužės vykome į Delphį, kuris yra apie 80 mylių nuo Atenų, Parnaso kalnuose. Pakelėse matėme daug mažų koplytelių, aplink buvo kalnai, kuriuose ganėsi ožkos. Parnaso viršūnėje matėsi amžinas sniegas. Ten yra įrengti slidinėjimo takai, ir graikai mėgsta ten sportuoti. Parnaso 1600 pėdų aukštumoje stov Delphi Apolo teatro ir kitų pastatų griuvėsiai, sunaikinti žemės slinkimų ir drebėjimų. Tai šimtmečių prieš Kristų liekanos. Netoliese yra muziejus, kur išstatyta daug iškasėjų, skulptūrų ir meno.

5 gegužės atvykome į graikų senovės sostinę Korintą. Vaziavome ir Korinto kanalu, kuris laike karo buvo apnaikintas, bet dabar vėl atstatytas. Jis yra apie 7 kilometrus ilgio ir apie 100 metrų gylio, dideliem laivam netinkamas. Apžiūrėjome ir 4-to šimtmečio prieš Kristų statytą šventyklą griuvėsius Korinte. Vakare nuvykome į Atėnų tautinių šokių ir dainų teatrą, kur įdomiai praleidome 3 valandas.

6 gegužės vaziuojame į prielauką ir 700 žmonių talpos laivu "Hermes" plaukiame į Eigejaus jūros 3 salas. Vaziuoja įvairių

Aleksandrą Vaisiūnienę prisimenant

Praėjusiais metais kovo mėn. 13 d. Caracas, Venecueloje, širdies smūgio ištikta, žemišką kelionę baigė visuomenės veikėja ir žurnalistė Aleksandra Vaisiūnienė, dar pajėgiame amžiuje, einanti 69 metus. Aleksandra nesulaukė sugrįžimo dienos į savo Tėvynę.

Lietuvoje ji mokėsi gimnazijoje, kurį laiką mokėsi skambinti pianinu bei šokti baletą. Vokietijoje baigė komercijos ir vertėjos mokyklą bei gail. seserų kursus. Galėjo susikalbėti penkiomis svetimomis kalbomis. Venecueloje 22 metus dirbo kaip klinikos administratorė. Visuomeninį darbą pradėjo dirbti Vokietijoje. Aleksandra buvo viena iš pirmųjų, kuri rūpinosi Caraco Lietuvių Bendruomenės organizavimu. Taip pat pirmoji dėjo pastangas, kad čia atvažiuotų kunigas. Kun. Antanas Sabaliauskas juokais yra pasakęs: "Tik tu niekam nesakyk, kad esi evangelikė, nes stebėsis, kad kunigo ieško ne katalikai, kuriems pirmoje eilėje turi rūpėti šis reikalas". Ji buvo pradininkė ir viena iš pirmųjų iniciatorių, kuri po pamaldų įvedė kavutę ir daugelį metų ja rūpinosi, kad lietuviai glaudžiau tarpusavy bendradarbiautų. Niekada neatsisakė paremti bendruomenės darbų bei lietuviškų pamaldų.

Aleksandra Venecuelos bendruomenė yra parodžiusi daug sielos ir rūpesčio kolonijos ateitimi. Korespondencijas rašė daugely mūsų laikraščių ir žurnalų. Svajojo dar daug dirbti bendruomenės labui, tačiau buvo lemta, kad šie jos troškimai ir svajonės neišsipildytų. Vėlonė pasiliks ilgai atmintyje bičiulių. Ligi pat mirties domėjosi

tautybių keleiviai. Bangos mažos, vanduo mėlynas, nors ir šaltoka, bet kelionė maloni. Pravažiuojame kelias uolotas, mažas, negyvenamas salas. Sustojame Aeginos, Poros, Hydros salose. Keleiviai pasipila į krantus, ieškodami suvenyrų, alaus ir gražių vaizdų fotografavimui. Visos salos apgyventos, gražiai kalnuotos, visos su istoriška praeitimi. Kelionėje išbuvę apie 12 val. grįžtame į Atenus.

7 gegužės tai paskutinioji ekskursijos diena. Pasivaikščiujame po miestą laisvai, o po pietų vaziavome pajūriu į Poseidono šventyklą, nuo kurios matyti puikūs vaizdai.

8 gegužės po Mišių, nes yra sekmadienis, vykstame į aerodromą ir skrendame į New Yorką. Graži kelionė pasibaigė visiem palikdama gražiausius prisiminimus.

Aleksandra Vaisiūnienė

mūsų spauda, ypač vegetarizmu. Apie vegetarizmą yra palikusi 230 mašinėlė parašytų puslapių. Tą medžiagą galima išleisti knygos forma. Iškilnesnieji mūsų spaudos skaitytojai taip pat pasigenda aprašymų apie Venecuelos lietuvių veiklą.

Atsisveikindamas su Aleksandra, kun. Antanas Perkumas koplyčioje pasakė: "Praradome vieną iš tvirčiausių mūsų veiklos šulų". Prie duobės Venecuelos Liet. B-nės. Krašto valdybos pirmininkas dr. Vytautas Dambrava pažymėjo, jog "be Aleksandros Vaisiūnienės lietuviai neturėtų savo kronikos, pilnos paskutinio dešimtmečio istorijos". Paliko liūdinčius: Venecueloje vyrą Julijų, Lietuvoje sūnų Mindaugą, seserį Zentą, anūkus ir draugus. Palaidota Caraco Rytų kapinėse. Ilsėkis svetimoj žemėj Tėvynei dirbusi, Lietuvos dukra!

Rita Deveikė de Senior

ISLEISTI LIETUVOS MIESTŲ HERBAI

Pagal senus originalus dail. T. Valius sukūrė 14-kos Lietuvos miestų herbus, kuriuos išleido Lietuvos Šaulių S-ga ir Lietuvos Istorijos D-ja Čikagoje, 1982 m.

Herbai yra atspausdinti atskiruose lapuose, tinkami įreminimui ir sienų papuošimui. Pardavinėjami serijomis. Serijos kaina — \$3.00; užsakymus siųsti: Mr. S. Bernatavičius, 1513 South 48-th Court, Cicero, Ill., U.S.A., 60650.

Tuo pačiu adresu galima užsisakyti ir **Lietuvos Žemėlapij** (1:1.000.000), kaina — \$12.00

Muz. prof. Lidijos Dauguvietytės-Malko

100-to metų gimimo sukaktis

Lidija Dauguvietytė gimė 1883 metais Biržų aps., Nemunėlio vls. Dauguviečių viensėdyje. Dauguviečių pavardė buvo plačiai žinoma meno pasaulyje Lietuvoje ir net išeivijoje (brolio rež. B. Dauguviečio dukters aktorės K. Šniukšienė Australijoje ir G. Kudabienė Hamiltone).

Lidija mokslus baigė Petrapilyje, kur vėliau dėstė muziką konservatorijoje. Nuo 1924 metų dirbo Kauno ir nuo 1940 metų Vilniaus Konservatorijose. 1946 metais jai buvo suteiktas muzikos profesorės titulas. Ji dirbo iki mirties 1955 m.

Profesorė buvo žinoma kaip gera ir prityrusi pedagogė. Ji mėgo su savo mokiniais pabendrauti, padiskutuoti, pasidalinti mintimis. Ji skatindavo mokinius į kūrinį įsigyventi ne tik techniškai, bet ir jausminiai. Ji visada būdavo geros nuotaikos ir į gyvenimo sunkumus žiūrėdavo iš geresnės pusės. Nemėgo ji karų ir okupacijų, bet jos negasdino trūkumas maisto ir kuro. "Galima apsigalvoti dešimt megtinių," ji sakydavo, "o miegoti nekūrentame kambaryje yra daug sveikiau". Ji laukė, kada pasaulis vėl ateis į normalias

vėžes ir vėl visi galės gyventi žmoniškai.

Buvusių mokinių atmintyje prof. Lidija Dauguvietytė-Malko visada liks kaip šviesi asmenybė, miela mokytoja ir talentinga muzikė.

N.K.

Aliodija Ruzgaitė

Aktorė Monika Mironaitė atšventė septyniasdešimt metų jubiliejų. Baigusi gimnaziją, ji studijavo Kauno universitete ir lankė dramos studiją. Nuo 1934 m. ji buvo priimta į Kauno teatrą. Tikrasis jos talentas išaugo Vilniaus dramoje. Ji sukūrė daugybę neužmirštamų personažų Ibseno, Čechovo ir kituose kūrinuose. Iki šiol ji tebedirba Vilniaus valstybiniame dramos teatre, nusipelnusi tikro dramos aktorės-primadonos vardo.

Skulptorė Jadvyga Mozūraitė-Klemkienė atšventė šešiasdešimtmetinį jubiliejų. Ji yra žinoma skulptorė ir grafikė. Ji yra docentė Kauno taikomosios dailės institute. Jubiliejaus proga buvo surengtos jos asmeniškos parodos Kaune ir Vilniuje, kur buvo išstatyta 60 skulptūrų ir 40 grafikos lakštų. Grafikoje ji pasižymi jausminiu ir stipriu braižu. Jos skulptūros yra monumentalios, griežtų formų, tarytum suaugusių su akmeniu, sustingusių laiko tekmeje.

Baleto solistė Aliodija Ruzgaitė atšventė 60-ties metų jubiliejų. Baletą pradėjo studijuoti, būdama pradžios mokykloje. Belankydamą M. Pečkauskaitės vardo gimnaziją, kiekvieną dieną skubėdavo ir į studiją, į baleto pamokas. Į teatrą šokėja buvo priimta 1940 metais. Baigusi gimnaziją, šalia šokio, tęsė studijas universitete. Baigė lietuvių literatūros skyrių. Balete šoko charakteringas roles. Per daugelį metų sukūrė įvairių charakteringų rolių baleto ir operos pastatymuose. Teatre išdirbo 26-rius metus. Dabar dėsto šokius baleto mokykloje. Aliodija Ruzgaitė yra žinoma savo straipsniais teatro klausimais spaudoje ir pasikalbėjimais televizijoje. Aliodijai linkime daug gražių kūrybinio darbo dienų!

N.K.

• MOTERYS PASAULYJE

1982 m. gruodžio 5 d. L.D.K. Birutės D-jos Los Angeles skyr. minėjo 25 m. sukaktį. Nuotraukoje šventės dalyvės: iš k. A. Audronienė, O. Metrikienė, E. Pažėrienė, N. Apeikienė, A. Dudienė, O. Pulkaunikiienė, R. Sakienė — skyr. pirm. J. Čekanauskienė, L. Mažeikienė

Darius ir Girėno skrydžio sukakties minėjimas, Šteino lietuvių jaunimas

Ava Saudargienė, gyv. Australijoje, žinoma spaudos darbuotoja ir autorė išleido naują kelionių aprašymų knygą "Vėjas iš rytų". Knygoje aprašomi kelionių įspūdžiai Vokietijoje, Austrijoje, Jugoslavijoje ir Lenkijoje. Autorė anksčiau yra išleidusi (1976 m.) kelionių aprašymus "Tolimieji mirazai", taip pat vaikų ir profesinių knygų.

Lituanistikos Instituto suvažiavime Toronte šalia kitų prelegentų paskaitas skaitė: **Aušra Liulevičienė** — Kaikurie "Aušros" poezijos bruožai, **dr. J. Maziliauskienė** — St. Kondrato "Žalčio žvilgnis", **dr. A. Grinienė** — Moters psichologija tautinio atgimimo moterų rašytojų kūryboje.

Sol. Gina Čapkauskienė iš Montrealio koncertavo Pietų Amerikoje. Lietuvių kolonijose Colombijoje ir Venezueloje buvo surengti koncertai kuriuos globojo moterų organizacijos.

Amerikos Lietuvių Katalikių Moterų S-gos seimas įvyko Putnam, Conn. Į valdybą išrinkta: J. Mack — pirm., V. Leone ir A. Shumaway — vicepirm., D. Dumbrienė — sek., V. Skakevičiūtė — išd., A. Šlitterienė — išd. glob., "Moterų Dirvos" red. D. Murray.

Dail. E. Urbaitytės (dešinėje) paroda Toronte, š.m. spalio 1 d., šalia dail. S. Valiūnaitė-Šileikienė

VAISTAŽOLĖS

Dr. V.L. Fernandez savo knygoje "Medicina Vegetal Enciclopedia de Medicina Natural", išleistoje 1974 metais Barcelonoje-Ispanijoje trečia laida, rašo apie augalų mediciną.

Dr. V.L. Fernandez yra Mokslų Akademijos narys, turintis daktaratus botanikos ir medicinos, priklausantis daugeliui mokslinių organizacijų Europoje ir Amerikoje. Jis yra išleidęs 23-ris mokslines knygas. Štai ką jis rašo apie augalų mediciną.

"Gamta yra atvira knyga, kurios tekstas nurodo tikslios mitybos kelią, kaip išsilaikyti žmogui sveikam, kaip be didelių trukdymų be ligos ir per dievišką gamtos ranką pasiekti humaniško gyvenimo. Tačiau žmogus dažnai nepastebi ką jo akys iš tos puikios "gamtos" knygos išmokyti galėtų. Leidžiasi pagaunamas nesulaikomas srovės savo išblaškytai fantazijai, kuri jį nustumia į ligos gilumą, kančias ir mirtį." Gamta turi pačią brangiausią cheminę laboratoriją, kurios galėtų pageidauti mokslininkai. Augalinės mitybos "karalyste" nepasitenkina žmogui suteikdama tik vien skanią ir sveiką mitybą kūnui, bet kartu išplatina savo gėrybes, kaip gydymo vaistus, kurie apsaugoja besiaartinančias ligas ir atstato žmogaus organizmą į normalią padėtį. Taip pat instinktas primityvaus žmogaus, kol dar nebuvo ištirta augmenija, atspėdavo, kad augalai turi gydymo galią — paslaptį, kuri

gali padėti jo negalavimuose.

Senovėje medicina buvo intymiai susirišusi su religija. Kunigas buvo ir gydytojas, jis galėdavo gydyti žmogaus kūną ir sielą. Todėl nėra keista, kad seniausi indėnų grupės vadai atžymi daugiau, kaip 100 augalinių gydymo vaistų, kurie turi gydymo galią.

Mokslinė kultūra ne visuomet buvo tiksliai suprasta ir panaudota, nes žmogus buvo sužavėtas naujais išradimais, o augalinių gydymą paliko liaudžiai.

Šiandieną dėka mokslinių tyrinėtojų vokiečių ir prancūzų anksčiau nežinomuose augmenijos laukuose, taip pat dėka greitam kultūriniam susisiekimui su kitų tautų mokslininkais, suteikė vis daugiau ir daugiau ištirtos augmenijos davinių, iš kurių buvo galima nustatyti vegetariškos mitybos gydymo charakteristiką, sąlygas ir t.t.

Bet kaip visuomet progresas pamiršta tradicijas, vietoje ieškoti progresyviųjų elementų augmenijoje, ištraukiant iš augmenijos medicininius ekstraktus, pagaminant augalinius vaistus, nukrypstanta nuo gamtos gėrybių. Egzaminuojant vaistažoles botanikas tiria visą augalą, kol nustato, kur yra stipriausia gydymo galia: lapuose, žieduose, šaknyse ar žievoje.

Žmogus pamažu pradeda atstumi priešingus gyvenimo įstatymams metodus ir grįžta prie specialiai jam gamtos sukurtos mitybos, kad palaikytų jo kūną sveikame stovyje. Natūrali medicina stovi šiuo atveju aukščiau už alopatiją, nes ją surandame visur aplink save kiekviename žingsnyje. Gaila, kas mes taip mažai pažįstame ir nepakankamai esame ištyrę gamtos paslaptį ir nežinome jos davinių. Imant ekonominę pusę, importuoti ar vietoje pagaminti

cheminiai vaistai yra labai brangūs ir neprieinami vidutinei žmonių klasei. Todėl gyvenimas verčia ieškoti žmonijai pigesnių ir nekenksmingų vaistų.

Svarbumas glūdi tame, kad augalinės rūšies medicina kasdieną darys vis svarbesnę, kada žmogus atras augalinius vaistus, kurių yra pilna neištirtoje žemėje, po mūsų pėdomis.

P.S. Paminėsiu keletą dr. V.L. Fernandez nurodytų vaistažolių nuo didesnių, sunkiai gydomų ligų. Parkinsono ligai dr. V.L. Fernandez nurodo Yagramo lapus. Tą patį nurodo ir dr. Leo Manfred savo knygoje "Siete mil Recetas Botánicas a Base Mil Trescientos Plantas Medicinales" nuo Parkinsono ligos. Prancūziškai vadinasi: Celequin Bois Trompette. Angliškai: Peltated Make-Wood arba Trompet tree. Vokiškai: Trompetenbaum. Reikia 2 lapus išvirti viename litre vandens, virti tik 2 minutes. Gerti kaip arbatą kelis kartus dienoje, mažiausiai tris mėnesius. Tie patys Yagramo lapai palengvina ir astmą, čia užtenka vieno lapo virinto viename litre vandens.

Romero, angliškai: Rosmary, vokiškai: Rosmarin. Reikia paimti 10 gramų spyglių vienam litrui vandens. Rosmarinas dr. Leo Manfred knygoje nurodomas, kaip vaistas nuo daugelio ligų: dezinfekuoja žaizdas, stiprina smegenų veikimą ir nervų sistemą, pagelbsti paraližuotiems, stabdo drebinimą, geras vaistas nuo reumatizmo ir išsklaido dujas.

Ajenjo Oficinal, Lietuviškai: kartusis kietis (pelynas), Lotyniškai: Artemisia Absinthium. Vokiškai: Salbei, Angliškai, Warmwood. Vaistas nuo daugelio ligų. Reikia paimti 10 gramų vienam litrui vandens, gerti prieš valgį 1 puoduką. Ramina vidurių skausmus, padeda virškinimui, mažina rūgštingumą skilvyje, ramina vidurių spazmus, sužadina apetitą, gydo pūsles uždegimus ir dar eilę kitų ligų.

Romero ir Ajenjo vaistažolės pas mus Venecueloje yra laisvai pardavinėjamos maisto produktų krautuvėse, pagamintos žinomų Mc. Cormick fabriku. Taip pat ir keliadesimts vaistažolinių arbatžolių rūšių, pagamintų Vokietijoje.

Šio straipsnio parašymui pasinaudojau dr. V.L. Fernandez naujai išleista knyga "Medicina Vegetal Enciclopedia de Medicina Natural," išleista 1974 met. Ispanijoje-Barcelonoje, ir dr. Leo Manfred knyga "Siete Mil Recetas Botánicas a Base De Mil Trescientos Plantas Medicinales," išleista Argentijoje, Buenos Aires mieste.

A. Vaisiūnienė

Dail. E. Urbaitytės parodos rengėjos, K.L.K. M. D-jos Prisikėlimo p. skyr. pirm. B. Čepaitienė (kairėje) ir vic. pirm. dr. J. Čiuplinskienė su dr. arch. A. Kulpavičium

• Šeiminių kampelis

Veda L. MURAUSKIENĖ

Varškės ir uogų pyragas

4 kiaušiniai,
5 št. cukraus,
½ citrinos tarkuota žievelė,
50 g. miltų,
50g. krakmolo,
500 g. varškės,
100 g. tarkuotų migdolų,
250 g. braškių, galima vartoti ir kitas uogas, cukraus pudros, sviesto, džiovėsėlių.

Kiaušinius, cukrų ir citrinos žievelę išplakti iki putojimo. Įmaišyti persijotus miltus ir krakmolą. Viską sumaišyti su varške ir migdolais. Pajaus kepimo formą patepti sviestu ir pabarstyti džiovėsėliais. Sudėti paruoštą teslą ir kepti vidutinėje temperatūroje apie 1 val. Atvėsinti, ant viršaus uždėti nuvalytas uogas ir pabarstyti cukraus pudra.

Vaisių pyragas

2½ p. miltų,
2 kiaušinių tryniai,
10 št. vandens,
½ p. saldaus sviesto,
2 sv. obuolių,
1 bonkutė abrikosų marmelado,
1 citrinos sunka,
druskos, cukraus.

Miltus, druską ir atšaldytą sviestą sukupoti, kad viskas pavirstų mažais

trupiniais. Vandenį išplakti su tryniais ir sudėti į teslą. Viską išmaišyti šakute, kai nebelips prie indo kraštų teslą įvynioti į plastiką ir šaldyti šaldytuve iki 1 val. Atšalusią teslą iškočioti įdėti į riebaluotą kepimo formą ir užleisti ant kraštų. Teslos dugną lengvai pabraukyti šakute ir patepti abrikosų glazūra. (Abrikosų glazūra: vidutinę bonkutę abrikosų marmelado pertrinti per sietelį, pridėti 2 št. cukraus ir pavirinti). Nuluptus obuolius supiaustyti mažomis skiltelėmis, pašlakstyti citrinos sunka, pabarstyti cukrumi ir uždengus palaikyti 1 val. Tada obuolius tankiai sudėti ant teslos ir patepti abrikosų glazūra. Orkaitę priešildyti iki 400° ir kepti apie 40 min. Jei pradės ruduoti, uždenti su "foil". Vietoje obuolių galima vartoti ir kitus vaisius.

Saldainiai

2 p. pieno,
2 p. cukraus,
cukraus pudros.

Pieną su cukrumi virti lengvai maišant, kol pradės tirštėti. Didesnį plokščią indą iškloti vaškiniu popierium, supilti masę ir palaikyti šaldytuve, kad atvėstų. Supiausyti ir pabarstyti cukraus pudra.

Bananų saldusis

1 št. saldaus sviesto,
2½ št. cukraus,
½ citrinos sunkos,
1 p. šviežių apelsinų sunkos,
1 št. tarkuotų pailgai apelsinų žievelių,
6 bananai,
½ p. apelsinų arba bananų likerio,

½ p. paskrudintų riešutų,
1 p. plaktos grietinėlės,
6 gniužulai vanilinių ledų.

Keptuvėje ištirpinti sviestą, sudėti cukrų ir lengvai šildyti, kol lengvai paraus. Sudėti apelsino žievelę, citrinos ir apelsino sunkas. Maišant gerai pašildyti, kad cukrus išsileistų. Kai viskas pradės tirštėti sudėti bananus (supiaustytus pailgai į 4 dalis) ir lengvai maišant troškinti 3 minutes. Sudėti riešutus, supilti likerį ir uždegti. Kai liepsna užges, dėti į lėkštes po 3 banano skiltis ir įpilti padažo. Įdėti po vieną gniužulą ledų, plaktos grietinėlės ir servuoti.

Varškės tortas

Tesla:

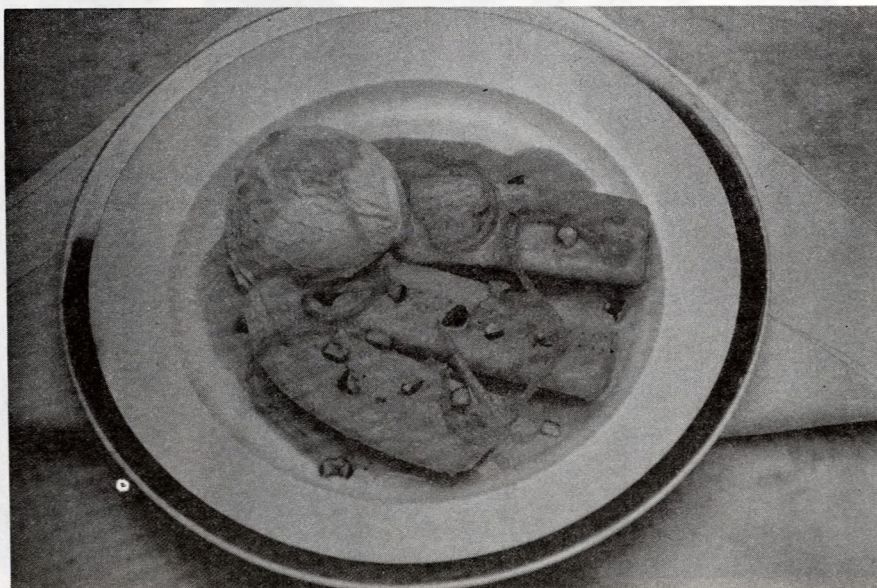
¼ sv. sviesto
¼ sv. cukraus,
1 pak. vanilinio cukraus,
2 kiaušiniai,
1 citrinos tarkuota žievelė,
1 štl. bakino,
2 št. džiovėsėlių,

Kremas:

3 tryniai,
¼ sv. cukraus,
1 citrinos sunka,
1 sv. varškės,
2 pk. želatinos (bespalvės),
1 p. plakamos grietinėlės,
1 dėž. abrikosų,
2 št. cukraus pudros.

Sviestą ištrinti su cukrumi ir vaniliniu cukrumi. Sudėti kiaušinius, tarkuotą citrinos žievelę ir ištrinti iki baltumo. Miltus

Bananų saldusis

sumaišyti su bakinu, persijoti ir išmaišyti viską kartu. Išardomą tortų kepimo formą patepti sviestu ir pabarstyti džiovintais, sudėti tešlą ir kepti apie 30 min. Pyragą išimti, atvėsinti ant grotelių ir perplauti pusiau. Kremui: išplakti trynius su cukrumi, plakant po truputį sulašinti citrinos sunką, varškę pertrinti per sietą ir sumaišyti. Želatiną išleisti šiltame vandenyje ir įmaišyti į varškę. Išplakti grietinėlę ir viską sumaišyti. Atvėsintą torto pusę padėti ant lėkštės ir uždėti nusunktus abrikosus. Ant lėkštės uždėti kepimo formos šonus ir sudėti paruoštą varškės kremą. Ant viršaus uždėti antrą pusę torto ir įdėti į šaldytuvą. Palaikyti 2 val., kad gerai sustingtų. Išėmus iš šaldytuvo nuimti formą, galima apipiauti peiliu, pabarstyti cukraus pudra ir servuoti.

Trapus tortas

300 g. sviesto,
250 g. cukraus pudros,
4 kiaušiniai,
400 g. miltų,
1 p. bakino,
1 citrinos tarkuota žievelė,
250 g. kapotų migdolų arba riešutų.

Išsukti sviestą su cukrumi iki baltumo, po vieną įmušti kiaušinius. Miltus sumaišyti su bakinu ir persijoti, įmaišyti į tešlą. Sudėti citrinos žievelę, kapotus migdolos arba riešutus, viską išmaišyti, sudėti į riebaluotą kepimo formą ir kepti karštoje orkaitėje apie 1 val.

Keptas viščiukas su prieskoniais

4 sv. Kepimui tinkamą viščiuką,
2 št. kapotų petražolių,
½ št. sutrintų rosmarino (rosemary) lapelių,
½ št. druskos,
¼ št. pipirų,
¼ št. sutrintų "thyme" lapelių,
½ št. paprikos miltelių,
2 sv. bulvių,
6 didelės morkos,
6 maži svogūnai,
3 lazdelės salierų,
½ p. balto vyno.

Viščiuką išplauti ir nusausti. Petražoles, rosmariną, druską, pipirus, "thyme" ir paprikos miltelius gerai išmaišyti inde, mišinį padalinti pusiau. Viena dalimi įtrinti vištienos vidų, kita dalimi — paviršių. Paimti didesnę kepimo formą, įdėti vištieną krūtine žemyn. Visas daržoves nuvalyti ir supiaustyti didesniais gabalais. Apdėti aplink vištieną. Į kepimo

indą įpilti vyną. Kepti prie 350° apie 2 val., laistyti atsiradusiu padažu.

Užkandžiai

I

4 kietai virti, kapoti kiaušiniai,
1 št. majonezo,
1 št. krienų,
1 št. rūgščios grietinės,
¼ št. svogūno miltelių,
2 avokadai,
citrinos sunkos.

Viską išmaišyti. Avokadą supiaustyti ir apšlakstyti citrinos sunka. Paskrudinti duoną, uždėti paruoštą mišinį ir papuošti avokado skiltelėmis.

II

250 g. grietieninio sūrio,
100 g. kapotų riešutų,
2 marinuoti, kapoti agurkėliai,
1 št. marinuotų agurkų sunkos,
žiupsnelis muškato riešuto miltelių.

Viską gerai ištrinti ir uždėti ant paskrudintos duonos. Papuošti žalių salotų lapais.

III

¾ p. supiaustyto kubeliais, virta kumpio,
½ p. nusunktų, sugrūstų ananasų konservų,
4 št. jogurto,
1 št. medaus

Viską gerai išmaišyti ir uždėti ant paskrudintos duonos.

Vištiena su pupelėmis

3 sv. vištienos krūtinėlių arba šlaunyčių,
¼ p. aliejaus, galima įdėti ir sviesto,
1 kapotas svogūnas,
½ p. šaldyto apelsinų koncentrato,
¼ p. balto vermuto vyno,
½ sv. šviežių, žalių pupelių,
apelsino riekelių, kapotų petražolių, miltų, druskos, pipirų.

Vištieną pavolioti miltuose, pabarstyti druska ir pipirais. Keptuvėje patroškinti riebalus ir ant lengvos ugnies pakepinti vištieną, kad suminkštėtų ir paraustų. Nupilti riebalus. Sudėti svogūną, apelsinų koncentratą, vyną, pupeles ir uždengus troškinti apie 10 min. Vištieną ir pupeles sudėti į servavimo indą ir užpilti padažu. Papuošti apelsino riekelėmis ir kapotom petražolėmis. Tinka su ryžiais.

Troškinta mėsa su kukuliais

1 sv. mėsos, be kaulų

2 svogūnai,
1 št. riebalų,
2 pomidorų košės,
druskos, pipirų, lauro lapelių, miltų, vandens arba buljono.

Mėsą supiaustyti kubeliais ir apkepinti riebaluose. Sudėti piaustytą riekelėmis svogūną ir pakepinti kartu. Visą sudėti į apkepo indą, užpilti vandeniu arba buljonu, sudėti visus prieskonius, pomidorų košę, pabarstyti miltais, išmaišyti, uždengti ir troškinti vidutinėje temperatūroje orkaitėje. Paruošti kukulius iš 1½ puoduko miltų, ½ puoduko pieno, mielių ir druskos. Mieles ištrinti su drungnu pienu, sudėti miltus ir druską. Tešlą gerai išmaišyti, išplakti ir leisti pakilti. Pakilusią tešlą didesniu šaukštu dėti ant besitroškinančios mėsos, vėl uždengti ir troškinti kol mėsa suminkštės. Atidengti indą ir palaikyti, kad kukuliai paraustų. Servuoti su virtomis daržovėmis.

"Ratatouille" daržovės

1 sv. svogūnų,
2 sv. pomidorų,
½ p. aliejaus,
5 česnako skiltelės,
2 sv. zucchinių,
1 sv. baklažano (egg plant),
2 sv. žalių pipirų,
2 št. kapotų petražolių,
druskos, pipirų, "thyme" ir kitų prieskonių, sūrio.

Visas daržoves nuvalyti, pomidoram nulupti odeles ir viską supiaustyti kubeliais. Svogūnus sukapti ir česnakus smulkiai supiaustyti. Su dalimi aliejaus pakepinti svogūnus, pridėti pomidorus ir maišant sudėti prieskonius ir česnaką. Kitame inde aliejuje pakepinti supiaustytus žalius pipirus, baklažanus ir zucchinius. Visą sudėti į vieną indą ir ant labai lengvos ugnies virti apie 2 valandas, retkarčiais pamašyti. Prieš servuojant tame pačiame inde arba individualiuose indeliuose viską pabarstyti sūriu ir palaikyti orkaitėje, kad sūris išsileistų. Prieš paduodant pabarstyti kapotom petražolėmis.

• Madų ir grožio pasaulis

Naujos rudens ir žiemos mados

Kas prieš keliolika metų būtų atrodę kaip iššaukianti apranga, dabar yra visai priimtina. Naujos mados pasižymi individualizmu ir įvairumui nauja banguojanti linija, plačios klostės, daug priedų. Vėl madoje yra platūs pečiai, apačioj siaurėjanti. Ilgesni sijonai, daug priraukimų. Su jais derinami laisvai pasiūti švarkai, palaidinės, platūs diržai, įvairios skraistės ir t.t.

Spalvos yra kiek prislopintos, daug pilkos, juodos ir natūralių spalvų. Pajvairinimui vatojami ryškesnių spalvų įvairūs papuošimai. Vyrauja sportinė apranga, pasiūta iš aksomo, mezginių, škotiškų tartanų, tweed'o ir odos. Medžiagos: dienos metu — sunkesnės, languotos, dryžuotos, rankomis austos. Vakare — lygios ir blizgančios. Pamėgdžiojamos ir vyriškos mados — kelnės, švarkai, kaklaraiščiai, skrybėlės.

Vakarinė suknelė

Žiemos apranga

Plaukai

Plaukai yra moters papuošalas. Gyvenant aplinkoje, kuri yra nuolat teršiama, jie reikalingi ypatingos priežiūros. Įsivaizduokime, kiek plaukuose per dieną prisirenka dulkių, suodžių ir visokių kitokių nešvarumų. Kiekvieną vakarą ir rytą išskuokite plaukus su šepčiu (šerių). Jūs turėsite dvigubą naudą: plaukai apsisvarins ir galvos oda išsimsažuos. Prieš plaunant plaukus irgi gerai iššepčiuokite. Vartokite tik geros rūšies šamponus. Išplautus plaukus paskalaukite su vandeniu, į kurį įpilskite vienos citrinos sunką. Tai priduos plaukams žvilgėjimo. Šviesius plaukus (tamsių negalime) patartina paskalauti ramunėlių nuoviru. Atgyvins šviesumą. Nors dabar pilna rinka visokių kosmetinių produktų, bet natūralios priemonės visada yra sveikiausios ir geriausios. Vieną valandą prieš plaunant plaukus, plaukų šaknų sutvirtinimui patariama galvą gerai įmasažuoti sekančiu mišiniu: 20 gr. alyvuogių aliejaus (olive oil), 20 gr. riešutų aliejaus, ir 30 gr. abrikosų aliejaus. Gerai suplakti, įtrinti galvą ir po 20 min. išskalauti. Tam tikrų problemų sudaro ir plaukų slinkimas. Normalus plaukų slinkimas per parą: 20-35 m. iškrinta apie 40 plaukų, 35-50 m. — apie 60 plaukų, virš 50 m. — 90 plaukų. Jei plaukai slenka didesniais kiekiais,

patariama kreiptis į gydytoją. Plaukai nesulaukia labai ilgo amžiaus žmogaus gyvenimo laikotarpyje jie atauga dešimt kartų. Būna lėtesnių ir greitesnių augimo periodų. Plaukai greičiau auga vasarą, lėčiau — žiemą ir greičiau — dieną, lėčiau — naktį. Plaukų slinkimas ir pleiskanos turi daug bendro is su sveikatos būkle, maistu, aplinka ir t.t. Plaukų slinkimą gali kiek prilaikyti sekantis mišinys: 1/3 ricinos, 1/3 labai stiprios arbatos esencijos, 1/3 romo. Viską labai gerai suplakti, gerai įtrinti į galvos odą, palaikyti 2 val. ir išskalauti. Turintieji daug pleiskanų gali į galvos skalavimo vandenį įdėti druskos (1 litras vandens — 4 šaukšteliai druskos). Saugokite plaukus nuo vėjo ir saulės. Daugiausia apsaugos reikalauja sausi ir dažyti plaukai.

Nereikalingų plaukų pašalinimas nuo

kojų ir pažastų turėtų priklausyti prie kasdieninės būtinybės, o ypač vasaros metu. Jų pašalinimui yra įvairių kremų, skutimo peiliukų ir elektrinių mašinėlių. Plaukai ant veido yra kita problema. Jei jų yra nedaug ir retai, galima nukirpti žirkutėmis. Ataugės, ir vėl nukirpsite. Dėl kirpimo jų nepadaugės. Esant didesniams plaukų kiekiai, geriausiai tartis su specialistais. Dabar yra visokių priemonių jiems pašalinti.

Nagų priežiūra

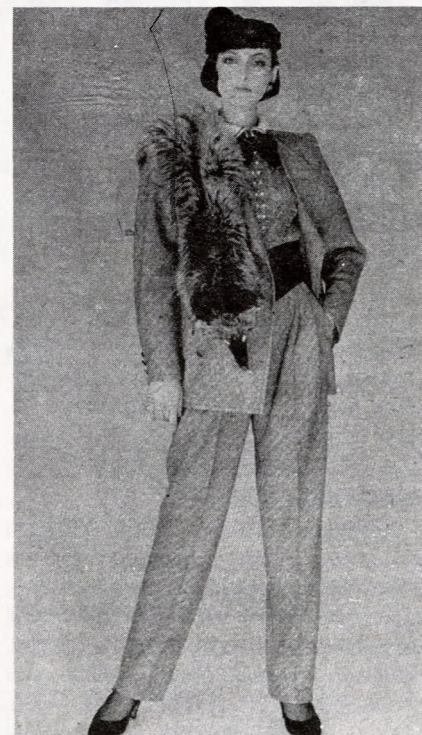
Rankos ir jų priežiūra daug pasako apie patį žmogų. Gražiausios šukuosenos ir moderniškiausios suknelės nepaslėps netvarkingų nagų. Nagus galima susitvarkyti ir pačiom. Tam užtenka 15 minučių savaitėje.

Nagų tvarkymui reikia turėti: šilto muiluoto vandens, rankų šepetuką, pielą, lenktas žirkutes; gerai turėti manikiūrinį komplektą.

Jei nagai lakuoti, pirmiausia reikia nuimti laką. Su piela bružuojant į vieną pusę, priduoti norimą nagų ilgį ir formą. Nebružuoti išmirkytų nagų! Nuplauti rankas ir šepetėliu išvalyti panages. Į indelį įpilti šilto, muiluoto vandens ir pamirkyti nagus. Kai oda suminkštės, su naginiu manikiūriniu instrumentu atpalaiduoti prie nago apačioje augančią odele. Tai galime atlikti ir pielos smailiuoju galu. Odele įstumti į vidų prie nago, arba atsargiai nukirpti žirkutėmis. Atparkyti surambėjusią odele nago viršuje ir šonuose. Nuplauti rankas vandeniu. Aplink nagą galima patepti kremu. Dabar galima užtepti laką. Kasdieniniam vartojimui geriausiai tinka bespalvis arba labai šviesių spalvų lakas. Iškilmingesnėm progom galima vartoti stipresnes spalvas, pritaikytas prie lūpų pieštuko. Vyresnio amžiaus moterims nepartartina vartoti ryškių spalvų lako. Laką tepkite tris kartus, tarpuose palaukite porą minučių, kad pradžiūtų. Po paskutinio užtepimo palaikykite pirštus po iš krano bėgančiu šaltu vandeniu. Lakas ilgiau

laikosi. Jei po kelių dienų lakas pradeda byrėti — tas vietas patepkite arba laką nuimkite. Nieko nėra bjauresnio, kaip margi nagai. Jei kas lakuoja nagus nuolatinių, porą dienų per mėnesį reikia nagus palikti nelakuotus, kad galėtų pailsėti. Skydančius nagus reikia aptrinti piela galą ir paviršių.

• Atsiųsta paminėti

Trisdešimt Dienų — Los Angeles šv. Kazimiero parapijos rengiamų Lietuvių Dienų sukaktuvinis leidinys 1954 — 1983; redaktorė — **Rūta Kleva Vidžiūnienė**; angliškasis tekstas — **Violeta Gedgaudienė**; dailininkas — Vytautas Ignas; 32 psl. gausiai iliustruotas leidinys.

Visaip atsitinka — **Antanas Gailiusis**; novelių rinkinys; dailininkas — R. Viesulas; knyga gaunama pas platintojus ir leidėjus — Darbininkas, 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, U.S.A.; kaina — \$6.00.

Spinduliai — LSS Jubiliejinės Stovyklos — Aušra, 1983 m. Aurora, Ont. Canada, iliustruotas leidinys.

Lithuanian Scouting — antroji laida; redaktorius — ps. R. Vitas; 39 psl. iliustruotas leidinys.

Švietimo Gairės — lietuviškojo ugdymo žurnalas mokyklai ir šeimai; leidėjai JAV LB Švietimo Taryba; redaktorė — Stefanija Stasienė, 18112 Windward Rd., Cleveland, Ohio, U.S.A. 44119; administratorius — Juozas Plačas; 3206 W. 65th Pl., Chicago, Ill., U.S.A. 60629; išeina du kartus per metus, prenumerata \$4.00.

Pasaulio Lietuvis — leidinys bendruomenės minčiai ir gyvenimui; leidėjai — PLB; redaguoja redaktorių kolektyvas, prenumerata metams — \$10.00 redakcijos ir administracijos adresas: Pasaulio lietuvis, 5620 S. Claremont Ave., Chicago, Ill., 60636, U.S.A. Tel. (312) 778-2200.

Laiškai Lietuviams — Tėvų jėzuitų

leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas: redaktorius J. Vaišnys, SJ; adresas — 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636, U.S.A.; prenumerata metams — \$8.00

Moterų Dirva — L.R.K. Moterų Sąjungos leidinys; redaktorė — Mrs. Dale Murray; prenumerata metams — \$5.00 Amerikoje, kitur — \$6.00. Adresas — 3005 N. 124th St., Brookfield, Wis. 53005, U.S.A.

Ateitis — lietuvių katalikiško jaunimo žurnalas; vyr. redaktorius — k. dr. K. Trimakas, 850 Des Plaines Ave., Apt. 409, Forest Park, Ill., 60130, U.S.A.; leidėjai — Ateitininkų Federacija: administracija — J. Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, Ill. 60629, U.S.A.; prenumerata metams — \$9.00.

Metmenys — periodinis kultūrinis leidinys; redaktorius — Vytautas Kavolis; administratorė — M. Paškevičienė — 3308 W. 62nd Pl., Chicago, Ill., U.S.A., 60629; keturių numerių prenumerata — \$10.00; leidžia AM&M Publication.

Tėvynės Sargas — politikos ir socialinių mokslų žurnalas; redaktorius — Petras Maldeikis; red. adresas: 117 Sunset Drive, Hot Springs, Arkansas, U.S.A., 71901; vieno numerio kaina — \$4.00; administracija: A. Balčytis, 6819 S. Washtenaw Ave., Chicago, Ill., U.S.A., 60629.

Šv. Pranciškaus Varpelis — mėnesinis religinio - patriotinio turinio laikraštis; leidžia T.T. Pranciškonai; redaktorius — T.V. Gidžiūnas, O.F.M.; metinė prenumerata — \$5.00 adresas: Franciscan Fathers, Kennebunkport, Me. 04046, U.S.A.

Seleziečių Balsas — leidžia Lietuviai Seleziečiai; redaguoja — k. M. Burba, S.D.B.; redakcijos adresas — Lituani Don Bosco, Via Colonna 2, 00044 Frascati (Roma) — Italia.

Chronicle of the Catholic Church in Lithuania; Published by the Lithuanian Roman Catholic Priests' League of America; 351 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, U.S.A.

Lituanus — Lithuanian quarterly — kultūros mokslo žurnalas anglų kalba; redaguoja A. Klimas, T. Remeikis, B. Vaškelis; prenumerata metams \$10.00; adresas: Lituanus - 6621 S. Troy, Chicago, Ill., U.S.A.

Skautų Aidas — Lietuvių Skautų S-gos leidinys jaunimui, redaktorius — A. Saulaitis, S.J.; adresas — 2435 West 56 Street, Chicago, Ill., U.S.A. 60636;

administratorė — M. Jonikienė; adresas — 6346 So. Washtenaw Ave., Chicago, Ill., U.S.A. 60629; prenumerata metams — \$5.00.

Technikos Žodis — A.L. Inžinierių ir Architektų S-gos leidinys; redaguoja kolektyvas; administratorius — A. Brazdžiūnas; 7980 W. 127 St. Palos Park, Ill. 60464, U.S.A.; prenumerata metams \$6.00.

Naujoji Viltis — LSTK Neo-Lituania ir Amerikos Lietuvių Tautinė Sąjunga; redaguoja — A. Laikūnas, B. Nemickas, V. Valiukėnas; administratorius — B. Kasakaitis, 935 Beverly Rd. Cleveland Hts. Ohio 44121 U.S.A.; vieno numerio kaina — \$4.00

Eglutė — iliustruotas vaikų žurnalas; redaguoja ir leidžia N.P.M. Seserys, Putname; išeina kas mėnesį, metinė prenumerata \$7.00; adresas: Eglutė — Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn., U.S.A., 06260.

Krivulė — leidžia Vakarų Europos Lietuvių Sielovada; redaguoja — k. P. Celiešius; adresas — Kirchenstr. 5, 8939 Bad Woerishofen, W. Germany.

Lietuvių Dienos — mėnesinis lietuvių kultūros ir visuomenės gyvenimo žurnalas, lietuvių ir anglų kalbomis; redaguoja redakcinė kolegija; adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif., 90029, U.S.A.; prenumerata metams — \$20.00, Kanadoje — \$25.00

Šaltinis — tikišinės ir tautinės minties žurnalas; leidžia — Šv. Kazimiero Sąjunga ir Tėvai marijonai; redaguoja k. S. Matulis, MIC. Metinė prenumerata — \$6.00, adresas: 16 Hound Rd., West Bridgeford, Nottingham NG2 6AH, England.

ŽURNALUI AUKOJO:

\$200.00 — Liet. Kat. Moterų Draugija, Delhi Skyrius, Delhi, Ont., \$100.00 — Didžiulienė L. Bogota, Columbia., \$50.00 — Gustainienė O. Don Mills, Ont., \$30.00 — Most Rev. L.A. Deksnys, Roma, Italy., \$25.00 — Hamiltono Liet. Šaulių Kuopa, Hamilton, Ont., Tamošaitienė A. Kingston, Ont., Žmuidzinienė H. Toronto, Ont., \$20.00 — Armonienė E. Baltimore, Md., Liet. Birutiečių Draugija, Los Angeles, Calif., Liet. Moterų Federacija, New York, N.Y., Petrauskienė S. St. Leonard, Que., Valienė J. Hebron, Conn., \$17.00 — Sipavičienė L., Campbell, Australia.,

\$16.00 — Šulaitienė O. Lemont, Ill.,
 \$15.00 — Craig A., Willowdale, Ont.,
 \$10.00 — Buškutė G. Chicago, Ill.,
 Gylienė B. Olympia, Wash., Kenter G.
 Danbury, Conn., Kudžmienė G. Montreal,
 Que., Liet. Dukterų Draugijos Valdyba,
 Juno Beach, Fla., Svilienė B. Medway,
 Mass., Vidžiūnienė K., Valencia, Calif.,
 \$8.00 — Jančiauskienė A.N. Geelong, Au-
 stralia., \$5.00 — Adomenienė A. Chicago,
 Ill., Adomonienė P. Omaha Nebr.,
 Baltušienė V. Lakewood, Calif., Blums
 G.N. Wilmington, Pa., Česnienė M.
 Worchester, Mass., Čizikienė E. Brent-
 wood, Ont., Danienė D. Ottawa, Ont.,
 Dėdinienė E. Brooklyn, N.Y.,
 Giedriūnienė O. Tecumseth, Ont.,
 Grybienė V. Toronto, Ont., Jankauskienė
 S. Hamilton, Ont., Juozaitienė M. Wasaga
 Beach, Ont., Kašinskienė V., N. Henrietta
 B. N.Y., Liaudanskienė B. Detroit, Mich.,
 Mitkienė D. Los Angeles, Calif., Rev. J.
 Pragulbickas, Elizabeth, N.J., Prunskytė
 A. Chicago, Ill., Vadopalienė B. West-
 chester, Ill., Žitkienė A. Seattle, Wash.,
 \$3.00 — Kriaučiūnienė M. Putnam, Conn.,
 Tocilauskienė V. Chicago, Ill., Valiūskienė
 K. Barrington, R.I., \$2.00 —
 Andriūškevičienė B. Tunstall, Anglija,
 Balčiūnienė B. Bolivar, Ohio, Balienė B.
 Chicago, Ill., Batūrienė D. Toronto, Ont.,
 Brenčiuvienė Z. Chicago, Ill., Frejerienė E.
 Grand Rapids, Mich., Jasiulevičienė M.
 Cicero, Ill., Kalvaitienė S. Ormond Beach,
 Fla., Kasparienė S. London, Anglija,
 Kušlikienė M., Grand Rapids, Mich.,
 Leparskienė A. Warren, Mich., Milienė D.
 Baltimore, Md., Motušienė B. Cicero, Ill.,
 Šetikienė G. Old Saybrook, Conn.,
 Smilgienė K.E. Chicago, Ind., Tucker V.
 Clearwater Fla., Tylienė C. Washington,
 D.C., Vazalinskienė I. La Salle, Que.,
 Vyšniauskienė E. Cleveland, Ohio,
 Žebrauskienė V. Toronto, Ont., Žemaitienė
 M. Derby, Anglija.. \$1.00 — Zarienė K.
 Yucaipa, Calif.

GARBĖS PRENUMERATOS:

Ardienė R., Fairview, Pa., Asmenavičienė
 A. Hamilton, Ont., Aukštakalnierė V., So.
 Boston, Mass., Aušrotienė A., London,
 Ont., Bajorūnienė M., Southfield, Mich.,
 Bakšienė M., Chicago Ill., Balandienė P.,
 Warren, Mich., Balienė S., Dearborn,
 Mich., Baltonienė J., La Salle, Que.,
 Bitlerienė S., Detroit, Mich., Blums G., N.
 Wilmington, Pa., Bradley A. Huntington
 Beach, Calif., Brazdžionienė I., Los
 Angeles, Calif. Budrienė P., Elizabeth,
 N.J. Buinauskienė A., St. Charles, Ill.,
 Bumbulienė M. Toronto, Ont.,

Bungardienė A. Hamilton, Ont., Bukšnienė
 A. Houston Tx., Buškutė G. Chicago, Ill.,
 Bušmienė M. London, Ont., Čepukaitienė
 A. Cleveland, Ohio, Česnaitienė T.,
 Wenatchee, Wash., Čepukienė B. Picker-
 ing, Ont., Česnienė M. Worchester, Mass.,
 Čiagienė E.E. Chicago, Ind., Craig A. Wil-
 lowdale, Ont., Dėdinienė E. Brooklyn,
 N.Y., Dambriūnienė E. Brentwood Md.,
 Danienė D., Ottawa, Ont., Danienė I.,
 Seattle Wash., Dapšienė E. Omaha, Neb.
 (2m), Didžiulienė S. Cicero, Ill.,
 Diminskienė E. Chicago, Ill.,
 Dobrovolskienė V. Chicago, Ill., Dūdienė
 R. Oak Park, Ill., Dulskienė A. Palos Park,
 Ill., Foral I. Omaha, Nebr., Genčiuvienė A.
 Toronto, Ont., Giedriūnienė O. Tecumseth,
 Ont., Gleveckienė V. Chicago, Ill.,
 Gotschalk S. Muenster, Vokietija, Gylienė
 J. Chicago, Ill., Gylienė B. Olympia
 Wash., Ignaitienė I. Weston, Ont.,
 Jameikienė K. Rockford, Ill.,
 Jančiauskienė A.N. Geelong, Australia.,
 Jankauskienė S. Hamilton, Ont.,
 Januškienė E. St. Germann, Mann.,
 Januškienė A. Milton, Mass., Jokšienė M.
 London, Ont., Jokubilienė E. Delhi, Ont.,
 Jonynienė A. Detroit, Mich., Jucėnienė B.
 Juno Beach, Fla., Juozaitienė M. Wasaga
 Beach, Ont., Juozaitienė J., Hamilton,
 Ont., Jurėnienė E., Eden, Ont., Jūrienė J.
 Westchester, Ill., Jurkėnienė E., Worches-
 ter, Mass., Juzėnienė E. Oakville, Ont.,
 Karaitienė V. Union Pier, Mich.,
 Kardokienė P. Baltimore, Md.,
 Kašinskienė N.W.H., W. Henrietta, N.Y.,
 Kazilienė P. Colgan, Ont. (2 m.), Kelly B.
 Alexandria, Va., Kerelienė M. Chicago,
 Ill., Keršienė D. Toronto, Ont., Kličienė V.
 Montreal, Que., Koppienė L. Woodhaven,
 N.Y., Korienė S. Santa Monica, Calif.,
 Kowbell S. Harron, Ont., Kriaučiūnienė M.
 Putnam, Conn., Kudžmienė G. Montreal,
 Que., Kuhlman M. Taipei, Taiwan,
 Kuodienė E. So. Boston, Mass., Laansoo
 N. Barrie, Calif., Lapienienė V. Delhi,
 Ont., Lapšienė J. Dedham, Mass., Lėdienė
 A. Weston, Ont., Lengnikienė E. Hamilton,
 Ont., Lėsevičiūtė B. Chicago, Ill.,
 Liaudanskienė B. Detroit, Mich.
 Mackonienė S. Chicago, Ill., Masaitienė B.
 La Mirada, Calif. Matulionienė O.
 Plattsburg, N.Y. Mekienė E. Cleveland,
 Ohio, Meškauskienė E. Chicago, Ill.
 Mikolaitienė B. Detroit, Mich., Mikšienė J.
 Leicester, Mass., Mikšytė O. Hamilton,
 Ont., Minkevičienė B. Chicago, Ill.,
 Mitkienė D. Los Angeles, Calif.,
 Morkūnienė I. Toronto, Ont., Narbutaitė B.
 Mayfield Hts., Ohio; Navickienė N. Gulf-
 port, Fla. (2 m.), Nogės G. Halifax, N.S.,

Norkaitienė D. Western Springs, Ill.,
 Norušienė P. St. Catherines, Ont.,
 Olšauskienė E. Berwyn, Ill., Pacdvičienė
 S. Toronto, Ont., Pajarskienė O. Hamilton,
 Ont., Paulaitienė N. Sudbury, Ont.,
 Paulionienė E. Cicero, Ill., Petriūnienė T.
 Richmond Hill, N.Y., Petokienė A.
 Chicago, Ill., Petraitienė A. Cleveland,
 Ohio, Petraitienė A. Richmond Hill N. N.Y.,
 Pragulbickas, Elizabeth N.Y., Pranevičienė
 A. Scarborough, Ont., Pustelnikienė J.
 Chicago Ill., Raišienė J. Chicago, Ill., I.
 Ramonienė J. Oakville, Ont., Raudienė M.
 Chicago, Ill., Remeza K. Richmond Hill,
 N.Y., Repšienė E. Chicago Ill., Roberts M.
 Los Angeles, Calif., Rociūnienė O., Inde-
 pendence, Ohio, Rudienė M. Blue Islands,
 Ill., Rudokienė B. B. Tillsonburg, Ont.,
 Rice D. Hamilton, Ont., Ruslienė J. To-
 ronto, Ont., Sakalienė A. Oak Lawn, Ill.,
 Sakavičienė E. Hamilton, Ont., Sakienė R.
 Glendale, Calif. (2 m.), Šapočkinienė J.
 Toronto, Ont., Sekonienė T. Stayner, Ont.,
 Šemienė G., Seserys N.P., Montreal, Que.,
 Sidrienė G. Streater, Ill., Šileikienė V. Port
 Orange, Fla., Šilimienė A. Centerville,
 Mass., Šimukėnaitė B. Grand Rapids,
 Mich., Sipavičienė L. Campbell, Australia,
 Sirutienė G. Santa Monica, Calif.,
 Skardienė E. Sault St. Marie, Ont.,
 Šklerienė V. Hot Springs, Ark., Šmitienė
 M. Lampertheim, Vokietija, Snarskienė O.
 Worcester, Mass., Spence M. Dunedin, N.
 Zealand, Stankaitienė M. Delhi, Ont.,
 Starkienė P. Chicago, Ill., Staškevičienė I.
 Bronx, N.Y., Stepaityienė E. Toronto, Ont.,
 Stonkevičienė M. Leederville, Australia,
 Stoškienė M. Chicago Ill., Stravinskienė B.
 Chicago, Ill., Stulginskienė L. Toronto,
 Ont., Sūdžiuvienė D. Cicero, Ill.,
 Šulaitienė O. Lemont, Ill., Šurnienė P.
 Philadelphia, Oa., Švalkienė B. Nort-
 ington, Anglija, Svotelienė M. Baltimore Md.
 (2 m.), Trečiokienė G. Union, N.J.,
 Trečiokienė T. Wetherfield, Conn.,
 Ūgenienė M. St. Petersburg, Fla.,
 Urbonienė L. Edmonton, Alberta,
 Urbonienė S. St. Petersburg, Fla., Yčas J.
 Toronto, Ont., Vadopalienė B. Westches-
 ter, Ill., Vainauskienė Z. Hamilton, Ont.,
 Vaičaitienė S. Toronto, Ont., Vaitkūnienė
 E. St. Paul, Alberta, Venckienė B. Los
 Angeles, Calif., Vilutienė E. Santa Monica,
 Calif., Vindašienė E. Delhi, Ont., Vitkienė
 D. Palos Heights, Ill., Vitkuvienė A., W.
 Hartford, Conn., Žadeikienė V. Chicago,
 Ill., Žaldokienė A. Calgary, Alberta, Zara
 J. Yucaipa Calif., Žemaitienė I. Islington,
 Ont., Žitkavičienė J. Moonee Ponds. Au-
 stralia, Žitkienė A. Seattle, Wash.,
 Žvirgzdienė Z. Olympia. Wash.